

3

FRA MYTER TIL VIDEN

Mars er det store mål i rumforskningen lige nu, og i løbet af de næste par år vil en række missioner gøre os meget klogere på den myteomspundne planet. Læs med, når Weekendavisen rapporterer og reflekterer fra rumforskningens frontlinie. Blandt meget andet.

SAMFUND OG DEBAT. Vi analyserer begivenheder og holdninger for at vise sammenhænge, forhistorie og konsekvenser. Reflekterende, perspektiverende og skarpt til sidste punktum.

KULTUR. Vi skriver kontant og lidenskabeligt om kunst, tanker og meninger. Anmeldelser, reportager og samtaler om forskning, arkitektur, billedkunst, film, musik og teater.

BØGER. Vi anmelder den nyeste litteratur, både dansk og udenlandsk, og vi lægger lige så meget mod og hjerteblod i sagen, som forfatterne selv har lagt i deres værker. Sammen med artikler, essays og debat om både skønlitterære og faglige værker og forfatterskaber.

NYT! HELE WEEKENDAVISEN PÅ NETTET
Læs Weekendavisen på nettet allerede fredag morgen – hvor som helst i verden. Og brug arkivet til at finde gamle artikler i deres fulde længde, otte uger tilbage.

Alle abonnenter på den trykte udgave af Weekendavisen har ubegrænset adgang til netavisen. De kan også abonnere på netavisen alene. Hvis De bor i udlandet, undgår De dermed porto.

TEGN ABONNEMENT
Ring på 80 30 12 30 eller gå ind på www.weekendavisen.dk.
Unge under uddannelse kan få 50 % rabat.

weekendavisen
Personlighedernes avis

INDHOLD

04 NYE PARTNERSKABER

05 HESTE, FLY & DET OFFENTLIGE

06 SPORT – EN GOD FORRETNING?

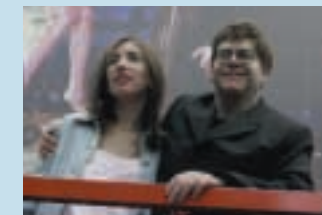
Gennem de seneste årtier er sport blevet business – også i Danmark. Det har medført, at begreber fra erhvervslivet er føjet ind over fodbold, håndbold og andre store sportsgrene. Men det

var desværre de forkerte ord, der landede i sportsbranchen, hvor mange sportsklubber har haft problemer med ledelsen. Det skal et nyt udvalg gøre noget ved. Udvalget fortæller hvad og hvorfor.

09 NYE ROLLER

10 DEN VESTJYSKE DUKS

12 KUNSTNERE ELLER KØBMÆND?

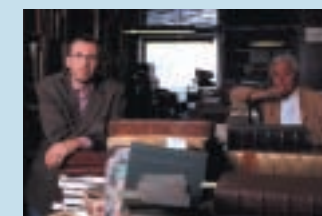

I England er partnerskaber mellem kulturliv og erhvervsliv et ældre og mere velkendt fænomen end i Danmark. Her bruger organisationen Arts and Business godt 5 mio. pund om året på at bringe

de to verdener sammen. Og det giver bonus – for sidste år investerede det engelske erhvervsliv 111 mio. pund i kunstprojekter mod 57 mio. i 1990.

14 TIL KUNSTENS PRIS

16 HAVES: FORFATTERE. ØNSKES: LÆSERE

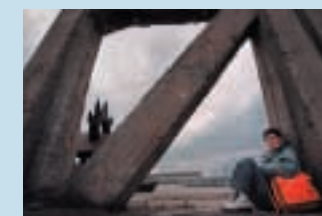

Er kunsten på vej til at blive ligegyldig? Er vi blevet bange for at skelne mellem kunst og ikke-kunst? Er vi ved at drukne i det sidste? Det mener formand for

Kunstrådets litteraturudvalg Claes Kastholm Hansen, der mellem stakke af bøger taler kunst med kunsthistoriker Mikkel Bogh.

19 LIV I MUSIKKEN

20 OG TEKSTEN SYNGES PÅ MELODIEN...

“Hvordan kommer vi til at se tilbage på 1990'erne? Hvilke lyd-spør vil vi huske? Hvilke musiknavne vil blive udødeliggjorte på nye opsamlings-cd'er?”
Spørgsmålet er DJ og musik-

skribent Katrine Rings. I dette nummers essay skriver hun om, hvad der sker, når musikens erhvervsliv ikke orienterer sig i det brede kulturliv.

22 SPILLESTEDERNES SPYDSPIDSER

29 EN LEVENDE KULTUR

34 I GANG

24 LOVLIGE KOPIER TIL FOLKET

30 KLUMME: A FAREWELL TO DANISH

36 SPØRGSMÅL TIL MINISTEREN

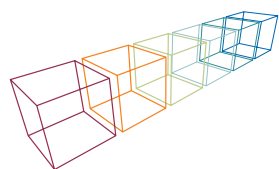
26 OPERA UNDERVEJS

32 KULTURPOLITISK KOMMENTAR

37 VIDSTE DU

Made to balance

Made by you

*Der er altid et potentiale af skønhed tilstede i det givne. Som du skal digte videre på.
Og fuldende. Så der opstår et udtryk. I balancepunktet mellem dig og det der er.*
Create your own space – start at www.montana.dk

Haute module **Montana**

I **DETTE NUMMER:**

NYE PARTNERSKABER

Partnerskaber, står der som overskrift på dette nummer. I ordet ligger, at to parter arbejder sammen om noget til gensidig fordel. Og det er præcis kernen i de fem nye initiativer på kultur og erhvervsområdet, som kulturminister Brian Mikkelsen og økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen lancerede i september. Vi ser på et par af initiativerne og på forskellige utraditionelle partnerskaber.

På idrættens område står ledelse i fokus. Mange idrætsforeninger har i de seneste år udviklet sig til professionelle sportsklubber, der drives som kommercielle forretninger. Det sidste er bare ikke gået lige godt for alle. Konkurs, betalingsstandsning og røde bundlinjer er et par af de ord, der desværre ofte har optrådt i forbindelse med de professionelle klubber. Derfor har de to ministre nedsat et udvalg, der med Parkens direktør Flemming Østergaard i spidsen skal skrive et sæt fælles retningslinjer for god ledelse af klubber. Selv udtaler Østergaard, at det i hans øjne er “økonomisk doping, hvis en ledelse arbejder med en urealistisk økonomi”. Vi har talt med udvalgets medlemmer og zoomer ind på en klub, der har taget rutchebaneturen succes-fiasko-succes: Esbjerg forenede Boldklubber, der i skrivende stund ligger nummer ét i Superligaen.

FEM SKRIDT FOR KULTUR OG ERHVERV

Økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen og kulturminister Brian Mikkelsen har i september lanceret fem nye initiativer på kultur- og erhvervsområdet.

Udarbejdelse af retningslinier for god ledelse
sik i professionelle sportsklubber
For at styrke sportserhvervets vilkår for udvikling og professionalisering, og for derigenem at understøtte branchens muligheder for øget vækst, har regeringen nedsat et udvalg, der skal udarbejde retningslinier for god ledelse i forbindelse god ledelse i professionelle sportsklubber.

Øget samarbejde mellem kulturinstitutioner og virksomheder
Regeringen vil fortsat bidrage til at fremme samspillet mellem virksomheder og kulturinstitutioner. For det første ved at fremlægge forslag om, at virksomheders donationer til

Det er naturligvis ikke kun i Danmark, man har opdaget det store potentiale i partnerskaber mellem de to verdener. I England grundlagdes allerede i 1976 organisationen Arts and Business. I begyndelsen var det godt nok mest en hattedameklub, der arbejdede på at underholde virksomheder med lidt godt fra den klassiske kunstscene. Men senere voksede klubben til en moderne virksomhed, hvis aktiviteter bringer mange forskellige kunstnere og virksomheder sammen. Vi ser nærmere på organisationen.

Partnerskaber er også et væsentligt ord i en anden af efterårets store satsninger: “Liv i musikken”, som er Kulturministeriets musikhandlingsplan for 2004-2007. Det er en plan, som både skal gøre noget musikkens akutte problemer og skabe grobund for et rigt musikliv i fremtiden.

Et af musikkens største problemer er, at vi lytter til mere og mere musik, men betaler for mindre og mindre. Det går hårdt ud over musikbranchen og musikerne. De får nu hjælp i kampen mod kopieringen, idet et af planens initiativer er at gøre det ulovligt at kopiere lånte cd’er – og nemmere at downloade musik fra nettet lovligt. Vi ser nærmere på både den ulovlige og den lovlige kopiering.

kulturinstitutioner bliver fradragsberettiget. Og for det andet ved at informere både virksomheder og kulturinstitutioner om, hvad der skal til for at få stablet et samarbejde på benene. Derfor er der skabt nye vejledninger i professionelt sponsor- og leverandørsamarbejde mv. Læs herom på kulturpartner.dk.

Ny designindsats
Regeringen ønsker at bidrage til, at Danmark fastholder sin stærke position på designområdet. Dette vil ske gennem en ny strategi, hvor Dansk Design Center skal bidrage til at styrke designrådets vækstvilkår. Centrale områder i strategien er professionalisering af designerhvervet, bedre anvendelse af design i virksomheder, styrket forskning og uddannelse og en styrket brandingindsats, bl.a. gennem afholdelse af en international designbegivenhed i København i 2005, INDEX2005.

Problemerne i musikbranchen kan få andet end økonomiske konsekvenser. I hvert fald hvis man spørger dj og musikskribent Katrine Ring, der i dette nummers essay skriver om faren for, at vi kommer til at vente meget længe på en opsamlings-cd med musik fra 90’erne. For som hun siger: “Havde 1990’erne ikke en Anne Linnet, Gasolin, Lis Sørensen, Kim Larsen, Keld Heick? Eller er de blot ikke trådt i karakter endnu, tre år efter at årtiet er slut? Hvad var det, der skete? Hvor blev sangene af?”

Ud over musikken og partnerskaberne er der denne gang også blevet plads til en samtale om kunst og ikkekunst – og det nødvendige i at kende forskel. Det diskuterer to, der lever af at gøre det: Kunsthistorikeren Mikkel Bogh og den nye formand for Kunstrådets litteraturudvalg i Claes Kastholm Hansen. Den sidste mener, at kunst i dag betyder mindre end for 20-25 år siden. “Og det er ikke godt”, siger han.

En der ikke er enig i det synspunkt, er filminstruktøren Christoffer Boe, der i den kulturpolitiske kommentar hævder, at vi simpelthen ikke kan undslippe kunsten – kun politikken.

Her i bladet slipper man nu hverken for det ene eller det andet – god læselyst! ■

Ny arkitekturindsats

Brug af arkitektoniske kvaliteter i byggeri har såvel et betydeligt kulturpolitisk som vækstøkonomisk potentiale. Regeringen vil fremme dette potentiale gennem en ny strategi for Dansk Arkitektur Center, herunder styrkelse af arkitekturens erhvervsfremmendevolle rolle. Samtidig styrkes forskning og uddannelserne på området.

Professionalisering af events i Danmark
Begivenheder er med til øge den internationale profilering til gavn for vækst og beskæftigelse samt gode kulturelle oplevelser. Regeringen afsætter derfor midler i de kommende år til Idrætsfonden Danmark og til en kompetenceenhed, der begge skal styrke arbejdet for at professionalisere tiltrækningen og udviklingen af internationale kultur- og sportsbegivenheder til Danmark. ■

Af Lone Nyhuus

Ivanhoe i Dyrehaven – en forestilling med mange skuespillere, mange tilskuere og masser af hjælpere.

I Irland har et transportmuseum og en flyfabrik, Bombardier, med fælles kræfter skabt en banebrydende udstilling om flyvningens historie, “The Flight Experience”.

Tommy Wölk. Én af de mange folk bag kunstudstillingen Index03 i Lemvig i sommer.

ET BLIK PÅ PARTNERSKABER:

HESTE, FLY & DET OFFENTLIGE

Hvordan får et teater og et museum store og anderledes projekter til at lykkes? Hvordan skaber man en kunstudstilling i et par nedlagte svineslagterhaler i Lemvig? En af måderne er at indgå utraditionelle partnerskaber med alt fra den lokale rideklub til en flyfabrik.

RIDEKLUB OG MIDDELALDERKSPERTER BAG IVANHOE

I sommer spillede det Kongelige Teater Ivanhoe i dyrehaven nord for København for over 20.000 tilskuere. Det kunne kun lade sig gøre i kraft af et bredt og lokalt engagement. Niels Peter Hermansen, der er økonomichef på Det Kongelige Teater og projektleder på forestillingen, fortæller: – Det var en meget usædvanlig produktion. Både fordi der var så mange medvirkende, og fordi der var så stort et element af frivillighed og lokalt engagement i det. Engagement går faktisk helt tilbage til 1910, hvor friluftsspillene i Dyrehaven startede. – Der er altså tradition for, at Taarbæk Kommune og dens foreninger er med i Ulvedalene. For kommunens vedkommende gennem Fonden Ulvedalenes Teater. Og så er der Elverhøjkoret, Lyngby Bueskyttelaug, Sportsrideklubben og Lyngby-Taarbæk Harmoniorkester. Her medvirker alle uden den

FLYFABRIK PÅ MUSEUM

De kendte godt hinanden, flyvemaskine- og jetmotorfabrikken Bombardier og det store regionale museum, Ulster Folk and Transport Museum. Igenem flere år havde fabrikken inviteret sine ansatte og deres familier med på museet for at se udstillingen om transportens historie. Men i 1998 blev der født en idé til et fælles projekt: en stor udstilling om flyvningens historie.

Fra starten af 1999 begyndte man at dele viden: Museets ansatte blev vist rundt på fabrikken, design- og marketingsmedarbejdere fra begge organisationer tog fat på at markedsføre udstillingen

SMEDEN, BAGEREN OG DET OFFENTLIGE

I den forgangne sommer kunne man se kunst i en række store nedlagte svineslagtehaller i Lemvig i Nordjylland. Ligesom hos forbilledet, Documentaudstillingerne i Kassel, var udstillingen et sandt overflødighedshorn af kunstværker med 60 forskellige deltagende kunstnere. Udstillingen var i høj grad afhængig af lokale partnerskaber, der involverede stort set alle – fra byens bager til Ringkøbing Amt. Tommy Wölk, der er en af mændene bag udstillingen, fortæller:

– Vi har trukket på alle og enhver i byen: Bageren gav rundstykker, mens smeden fiksedevandfor-syningen og satte vask op. Flere elektrikere gav ledninger og stik, Lehman Jensen sørgede for transport af alle værker fra hele Danmark, Vest-jysk Bank/Canon og Calamus kom med 10

mindste løn, så det er noget andet, de får ud af det. Hvis vi for eksempel tager harmoniorkestret, så får deres musikere jo mulighed for at være med i en forestilling under professionelle forhold. Og for os som teater kunne det slet ikke lade sig gøre, hvis vi skulle engagere et professionelt orkester af tilsvarende størrelse.

– I andre tilfælde, for eksempel MSO Stunt Team, Middelaldercentret og Tøjhusrytteriet, betaler vi en større sum for deres ydelser. Ud over den betaling, der ligger i den markedsføring, de får ud af det. – Både Middelaldercentret og Tøjhusrytteriet kom med en masse viden om, hvordan forholdene var i middelalderen. For eksempel den store tunge kastemaskine, bliden, som indgik i forestillingen. Den kan man ikke lige opfinde selv på et teater. Det kræver en specialviden. – I det hele taget. Hvis ikke vi havde det brede samarbejde, ville Ivanhoe ikke have kunnet lade sig gøre. ■

og forberede en undervisnings-dvd, og medarbejdere fra begge parter tog på inspirationsture til andre museer. Ydermere fik lærlinge fra Bombardier til opgave at istandsætte et skrog og et cockpit fra en Shorts 360.

Ud over at udstillingen har skabt stor opmærksomhed for Bombardier, har samarbejdet også givet fabrikken muligheden for at placere forretningsmøder og events i museets attraktive omgivelser. Og for Ulster Folk and Transport Museum har den øgede viden og de øgede ressourcer betydet et bedre produkt. Udstillingen og dvd’en blev en stor succes – og er det stadig, her fire år efter den åbnede. ■

videoprojektorer... og sådan kunne jeg blive ved. Alle de lokale har sagt JAJ, sådan at byen kunne få den store udstilling om samtidskunst til at lykkes. – Fra Pensionatet Borgerskolen, et KFUM-sted for misbrugere, kom beboerne og gav en hånd med at hænge op og trække kabler. Også Daghøjskolen Bøgelundskolen blev involveret. Den gav sine brugere til opgave at passe udstillingen. – Da Index03 var en del af Ringkøbing Amts stort anlagte kulturfestival, Vinden, fik vi også opbakning derfra. Mest til PR og fundraising. Det vigtigste partnerskab er dog Børne- og kulturafdelingen i Lemvig Kommune, som har stillet op med sekretariatshjælp. Og det partnerskab kører stadig, og vi håber, at det fortsætter, når vi forhåbentlig får etableret en del af det gamle slagteri som et permanent kultursted. ■

SPORTEN – EN GOD FORRETNINGSPARTNER?

Af Joakim Jacobsen

Udvalg skal skrive vejviser, så sportsvirksomheder kan komme helskindet gennem minefeltet fra forening til forretning. De fem medlemmer giver deres syn på problemer og løsninger.

Gennem de seneste årtier er sport blevet business – også i Danmark. Det har naturligt nok medført, at begreber fra erhvervslivet er føjet ind over fodbold, håndbold og andre store sportsgrene. Men det var desværre de forkerte ord, der landede i sportsbranchen.

Det er i høj grad begreber som konkurs, betalingsstandsning og akkordordning, der har præget sportsverdenens overgang til industri. Snesevis af selskaber i dansk elitesport er bukket under på grund af usund ledelse og rødglødende ambitioner, og der går dårligt en måned, uden at troværdigheden i sportsbranchen

lider endnu et knæk med endnu en konkurs.

Nu er der hjælp på vej. For at bremse den negative udvikling nedsatte kulturminister Brian Mikkelsen og økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen i september en komité, som skal give et bud på, hvordan sportsvirksomheder bør forholde sig. Både i den vanskelige overgang fra traditionel klub og i den hæsblesende tilværelse med millio-nomsætning i toppen af dansk sport.

Udvalgets fem medlemmer har tilsammen bred erfaring i erhvervsliv og topsport. Flemming

Østergaard, bestyrelsesformand i selskabet bag FC København, er formand for udvalget, som ved årets udgang vil aflevere en rapport med anbefalinger – en slags grønspættebog for god ledelse i sportsvirksomheder. Ud over forretningsmæssige principper skal medlemmerne udstikke retningslinjer for klubbernes ansvar i forhold til sponsorer, medarbejdere og myndigheder.

Udvalget er et af de fem initiativer på kultur- og erhvervsområdet som Kulturministeriet og Økonomi- og erhvervsministeriet offentliggjorde i september 2003. ■

Bjarne Riis, 39 år, sportsdirektør og holdejer, Team CSC og Riis Cycling, vinder af Tour de France 1996.

“Mange steder arbejder man stadig, så man ikke skulle tro, vi befandt os i 2003. Man gør, som man gjorde for 20-30 år siden”

“Det er utroligt spændende for mig at deltage i arbejdet. Jeg kan se tilbage på min egen karriere og se, hvor mange ting der er gjort forkert. Og der begås fortsat mange fejl. Mange steder arbejder man stadig, så man ikke skulle tro, vi befandt os i 2003. Man gør, som man gjorde for 20-30 år siden.”

Hvad gør man forkert?

“Inden for min egen branche bliver cykelhold ofte drevet hjemme fra garagen. Vi ser gerne, at en sportsdirektør lancerer et hold, og så står han for det hele. Ikke kun det sportslige, men også logistik, sponsorer, økonomi og kontrakter. Det er en stor fejl, for sportsdirektøren har sjældent nogen virksomheds erfaring. Det har jeg heller ikke selv, men så samarbejder jeg med kompetente folk.”

Hvad skal der til?

“Det gælder inden for alle sportsgrene, at der ofte mangler professionalisme og styring. Den vigtigste forudsætning er en solid organisation i virksomheden. Man skal skille arbejdsopgaverne ad, så den sportslige del ledes af folk med forstand på det område. Og så skal resten af virksomheden drives som i enhver anden gren af erhvervslivet. Jeg betragter jo heller ikke mit cykelhold som en klub – jeg ser det sådan, at jeg har en virksomhed, som driver et cykelhold. Det betyder, at vi kan møde sponsorer uden at stå med hatten i hånden. Vi kan sige: Her er, hvad vi kan tilbyde. Det er en væsentlig forskel. Vi kommer ikke bare og beder om penge at køre for. Vi kommer med en vel fungerende organisation med kompetente folk på alle poster. Sponsorerne vil jo have noget til gengæld, og de skal kunne stole på os.” ■

Flemming Østergaard, 59 år, bestyrelsesformand i Parken Sport & Entertainment (formand for udvalget).

“Hvis der sidder en ledelse, som på forhånd arbejder med en urealistisk økonomi, er der tale om økonomisk doping”

“Vi ser alt for mange eksempler på, at man i professionel idræt ikke kan få de sportslige ambitioner til at hænge sammen med de økonomiske realiteter. Vi så golfturneringen Nordic Open som et skrækeksempel. Rungsted Ishockeyklub, Virum Håndboldklub og så videre. Og der er mange andre sportsvirksomheder, som kun akkurat reddes af investorer. I enhver anden branche ville de være lukket for længst.”

Hvorfor går det så galt?

“Der er en masse entusiastiske mennesker, som arbejder rundt omkring i klubberne, men det går galt, når følelser spiller ind i jagten på medaljer og succes. Og hvis der sidder en ledelse, som på forhånd arbejder med en urealistisk økonomi, er der tale om økonomisk doping. Det er for mig at se lige så usmageligt som kemisk doping: Man forsøger at snyde. I grunden er det noget pjat at opstille særlige regler, for sportsvirksomheder er ikke en pind anderledes end andre aktieselskaber.”

Hvad skal jeres arbejde så munde ud i?

“Jeg regner med, at vi laver en hvidbog med retningslinjer. Det

er åbenbart nødvendigt, og jeg hilser Kulturministeriets initiativ velkommen. Faktisk mener jeg, at Danmark med dette tiltag kommer på forkant med udviklingen, for alene inden for fodbold er 75 procent af alle klubber i Europa på randen af konkurs.”

Men hvis følelserne spiller ind, hvor mange vil så lytte til jeres anbefalinger?

“Jeg tror, at mange efterhånden er klar over, at hvis den professionelle sport overhovedet skal overleve, og sponsorerne ikke skal løbe skrigende bort, så er det nødvendigt at drive forretning på anstændig vis. Sponsorerne vil ikke blive ved at lægge navn til uansvarlige klubledelsers adfærd. Så opnår de kun det, der kaldes badwill.”

Hvad er anstændig ledelse?

“For det første skal man følge de regler, som gælder for alle virksomheder. Og man skal være realistisk i forhold til budgettet. Jeg plejer at sige: sportslig succes ikke er lig med økonomisk succes – men økonomisk succes kan være med til at danne grundlaget for sportslig succes.” ■

Arne Buch, 41 år, direktør for GOG, formand for Divisionsforeningen under Dansk Håndbold Forbund.

“Frygten for forandring har gjort, at vi gennem alt for lang tid holdt fast i foreningsprincippet”

“For mig at se er det store problem, at man forsøger at drive topsport med foreningens hjerte, ikke med forretningens hjerte. Topidræt har været gennem en eksplosiv udvikling over ti år, fra forening over semiprofessionalisme til en egentlig branche. Det forudsætter en helt anden ansvarlighed.”

Over for hvem?

“Over for medarbejdere, over for kunder, over for lovgivningen. Det er nødvendigt at bekende kulør og stå ved, at man nu er en forretning. Man kan ikke bare skifte ham, så man er en strømli-net forretning, når man skal tale med sponsorer, og pludselig er en forening, når man skal tale med Told & Skat. Det at drive

sportsvirksomhed adskiller sig ikke særlig meget fra andre forretninger. Heller ikke begejstringen omkring holdet – man skal jo holde af sit produkt.”

Har I begået fejl i GOG, som andre kan lære af?

“Frygten for forandring har gjort, at vi gennem alt for lang tid holdt fast i foreningsprincippet. De seneste år har vi bekendt kulør som forretning, og det har været en stor fordel. Set i bakspejlet ville jeg gerne have elimineret sammenblandingen noget tidligere. Vi vedkender os jo stadig vores fundament i foreningen, og professionaliseringen er på ingen måde gået ud over foreningslivet i klubben i øvrigt. Tværtimod.” ■

Lars Krarup,
31 år, borgmester i Herning (Venstre), tidligere direktør for ishockeyselskabet Blue Fox Herning A/S.

“Sportsvirksomheden har jo også et ansvar over for udøvere, som måske skriver kontrakt som 19-årige. Men der er ingen nemme løsninger”

“Mit udgangspunkt for arbejdet er, at vi skal nå frem til en række anbefalinger: Hvad bør de kritiske succesfaktorer være i en sportsbestyrelse? Hvordan håndterer man kontrakter og medarbejdere? Sportsvirksomheden har jo også et ansvar over for udøvere, som måske skriver kontrakt som 19-årige. Men der er ingen nemme løsninger på det her, og vi kan kun komme med vejledninger.”

Du repræsenterer det kommunale system. Hvad vil du gerne drøfte?

“Klubbernes forhold til deres kommuner er smækfyldt med konflikter. På den ene side er det ikke fairplay, hvis hold i en liga kan konkurrere på, hvilken kommunekasse der er størst. På den anden side er det jo fint, hvis nogle kommuner ønsker at

støtte deres topsport. Og her skal man passe på, at man ikke blander sig i det kommunale selvstyre. Det er et stort skisma, og jeg håber, at vi kan opstille en vejledning.”

Hvorfor har vi set så mange økonomiske skandaler i ishockey?

“Det handler nok om, at bestyrelserne har hjertet med. Og det er godt, men klubledelsen er også nødt til at drage konsekvensen af budgettet. Man er nødt til at prioritere fornuftigt før sæsonstarten. I ishockey, håndbold og andre sportsgrene har vi set adskillige eksempler på, at syv-otte hold i en liga budgetterer med at nå i semifinalen – men nu er det altså kun fire hold, der når så langt.” ■

Jesper Jørgensen,
45 år, partner i revisionsfirmaet Deloitte & Touche, ekspert i fodboldøkonomi.

“Vi skal udstikke nogle retningslinjer. Det handler i høj grad om holdninger, som skal bearbejdes. Holdningen til det ansvar, man har i enhver virksomhed”

“Der er gennem de seneste ti år sket en voldsom kommerialisering af sporten. Der er stor medieinteresse, og der er mange penge på spil. Det stiller store krav, når man bygger virksomheden op, for så er det ikke længere kun sportslige kriterier, der skal opfyldes. Faren består i, at det går så utroligt stærkt, og at udfordringerne flytter sig. Lederne har det jo heller ikke altid let. De er under voldsomt pres fra medier, sponsorer og fans: Hvorfor fyrer man ikke træneren? Hvorfor køber man ikke en ny stjernespiller?”

Hvad er det vigtigste for en klub, der bliver til forretning?

“At tænke langsigtet i stedet for at sætse kortsigtet på sportslig succes. Det gælder om at bygge tingene op i det tempo, man magter. Og at holde sig fra områder, man ikke har forstand på. Men det er ikke noget, man kan slå op i en lærebog.”

Skal I så præsentere en lærebog?

“Nej, vi skal udstikke nogle retningslinjer. Det handler i høj grad om holdninger, som skal bearbejdes. Holdningen til det ansvar, man har i enhver virksomhed. Dybest set handler det om at opføre sig ordentligt. Og jeg håber, at vi kan formulere nogle rammer, som lederne kan tage udgangspunkt i.” ■

Kultur i hele Verden!!

Musicals Paris Teater

Berlin London New York Udstilling

Edinburgh Wien Fodbold Verona Stockholm

Ballet Prag

Bestil dine billetter hjemmefra hos:

70 10 20 14
ticket@arteudland.dk
www.arteudland.dk

Af Lone Nyhuus

ET BLIK PÅ PARTNERSKABER: NYE ROLLER

Et teaterdirektør, der bruger den kreative teaterproces til at teambuilde både Århus Kommune og Nationalbanken. En eliteroer, der arbejder på særlige vilkår. To historier om nye måder at gøre tingene på.

FOTO: LISELOTTE SABROE/SCANPIX

GLADSAXE TEATER ERHVERV

På Gladsaxe Teater har direktøren, Flemming Enevold, i fem år kørt teambuildingskursus for erhvervslivet. Metoden er teaterprocessen med alt, hvad det indebærer: fra manuskriptskrivning, produktionsplanlægning, lys og lyd til den færdige forestilling. Ud fra det koncept har han netop sammen med Inger Bay startet firmaet Bay-Enevold. På listen over kunder står bl.a. Århus Kommune, Københavns Kommune, Shell, TDC og Danmarks Nationalbank. Flemming Enevold fortæller:

– I den kreative teaterproces er det de menneskelige konflikter, karakterer og følelser, man fokuserer på. Og ved at skabe et teaterstykke om deres egen konflikt eller strategi lærer virksomheden, teamet og den enkelte medarbejder at manøvrere gennem den aktuelle konflikt og hen imod deres overordnede strategi. Og det er ikke gennem intellektuel viden, at deltagerne får en indsigt. Det er gennem processen, gennem handlingen. Derfor kalder vi metoden team-acting.

– I det små startede jeg og Gladsaxe Teater med at beskæftige os med det for fem år siden, hvor jeg blev kontaktet af Damgaard Data. Og nu er det gå-

et hen og blevet en meget stor aktivitet for mig. Jeg har derfor indgået et samarbejde med et firma, som har fået kontor her på teatret. Så nu er vi en lille selvstændig enhed, der tilbyder kurser til erhvervslivet; deriblandt til teatrets samarbejdspartnere i GT Erhverv.

– Da kurserne foregår på Gladsaxe Teater, får teatret lejeindtægt. Men ikke kun det. Vi får også skabt nogle meget stærke relationer til verden omkring os. Og nogle meget entusiastiske teatergængere.

– Personligt har jeg fået et stort udbytte ud af at arbejde med kurserne. Jeg er blevet meget bedre som instruktør, fordi jeg har lært at være målrettet og at få en dialog i gang ved at stille spørgsmål. Og lært, at ting tager tid, og mennesker er forskellige. Erfaringerne fra teambuildingkurserne har jeg taget med ind i de professionelle teaterforløb. For eksempel har jeg nogle gange en teaterproduktion med 30 mennesker, hvor nogle kender hinanden, og andre ikke gør. Der er det guld værd at kunne sætte sig ned og klargøre de mål, vi har, og de regler, der gælder for vores samarbejde. Noget af alt det, jeg har lært gennem arbejdet med erhvervslivet. ■

FOTO: JESPER STORMILY/ROLFO

GULDFIRER I SKÅNEJOB

Roeren Thomas Ebert og de tre andre fra “guldfireren” træner i øjeblikket for fuld kraft med det mål at vinde OL-guld i Athen næste år. Men samtidig er Thomas Ebert blevet ansat som ingeniør hos Inexa Panel i Hedehusene. Det er kun muligt, fordi ansættelsen er på meget fordelagtige vilkår – og dem kan han bl.a. takke rekrutteringsfirmaet Adecco for. Ansættelsesforløbet var en del af den vidtrækkende aftale, som Adecco har indgået med Team Danmark om at medvirke til eliteidrætsudøvernes afklaring ved karrierens ophør. Thomas Ebert fortæller:

– At være ingeniør og have en karriere inden for mit fag kræver, at jeg arbejder mindst 37 timer om ugen. Det samme gælder for min sport. Men for roningens vedkommende kan jeg kun blive ved et par år endnu, så begynder alderen at løbe stærkere, end jeg kan træne. Men samtidig er jeg også klar over, at hvis jeg lægger hele vægten over på “sportsbenet”, så vil en kommende arbejdsgiver med rette spørge, hvad jeg kan ud over at ro. Så det er dilemma. Specielt fordi jeg ved, at jeg har mulighed for at vinde OL-guld til næste sommer i Athen.

– Her har Adecco, som er en af Team Danmarks

hovedsponsorer, hjulpet mig. Sat en profil op for mig, og hjulpet mig med at klarlægge og sætte ord på det, som jeg er god til i sportens verden. Nogle af de ting jeg kan sælge til en kommende arbejdsgiver, for eksempel målrettedhed. Men samtidig gjorde de det også klart, at min arbejdsgiver kommer til at stå i anden række. Så det gjaldt om at finde den rigtige virksomhed.

– William Friis Møller fra Inexa Panel i Hedehusene er selv tidligere eliteidrætsmand. Og han forstod passionen og det dilemma, jeg stod i. Og han ville godt give mig det råderum inden for virksomheden. Og det kan godt lade sig gøre, også selvom jeg ikke kan pleje firmaet på samme måde, som de andre. Jeg har 12 ugers ferie; og når jeg går fra virksomheden kl. 15.00 hver dag, så går jeg. Jeg tager heller ikke overarbejde og tager aldrig på lange forretningsrejser. For jeg skal træne på Bagsværd Sø hver dag kl. 15.30.

– Hvis firmaet havde lyst, kunne det snildt bruge min ansættelse som et signal om, at det er en fleksibel virksomhed, og at det giver medarbejderen lov til at leve et (sports)liv ved siden af. Men Inexa Panel har valgt ikke at trække på den goodwill, som det giver at have en “guldroer” ansat. ■

DEN VESTJYSKE DUKS

Af Joakim Jacobsen

Rækken af professionelle sportsvirksomheder, der er bedre til sport end til virksomhed, er desværre lang. Men i Esbjerg Boldklub er det lykkedes at vende en gedigen nedtur til succes - først og fremmest fordi klubben ikke længere drives som en idrætsforening, men som en forretning.

I slutningen af 2002 kunne man se folk gå rundt og ryste på hovedet i Esbjerg. Ikke nok med, at kulden bed sig fast, og blæsten føg ned ad Kongensgade – nej, esbjergenserne måtte også finde sig i, at Michael Hansen var på vej væk fra Esbjerg forenede Boldklubber. Åh nej, ikke ham. Her var klubben midt i en genrejsning, sportsligt som økonomisk, og midtbane-spilleren Michael Hansen havde været den centrale skikkelse i holdets aggressive, dristige spil. En satsning, som efter et par årtiers ørkenvandring havde sendt klubben helt op i haserne på FC København og Brøndby i Superligaen.

Men der var ikke noget at gøre. Ledelsen i Efb afviste den erfarne spillers lønkrav, og det stod klart, at Michael Hansen ville rejse efter forårssæsonen 2003.

“Der var mange, der var skuffede. Vi fik at vide, at vi ikke kunne være det bekendt, og at det var dårlig ledelse. Vi hørte sandelig mange ting,” fortæller Niels Erik Søndergaard, direktør i Efb.

“Jeg var også selv ked af det. Michael er en ener, en superspiller, som selv afgør mange kampe.”

Michael Hansen var vendt hjem til Danmark fra den hollandske klub Breda i efteråret 2000, da Efb spillede i 1. Division. Det følgende forår rykkede klubben op i Superligaen efter klar dominans i den næstbedste række, og Michael Hansen fortsatte i to sæsoner sit fornemme spil i Superliga-

en: fremragende overblik, skarphed på dødbolde og ikke mindst den sjældne evne til at sende præcise afleveringer i dybden på førsteberøringer.

Men det rokkede ikke Niels Erik Søndergaard og Efb-ledelsen. Farvel til Michael Hansen, som rejste til FC Midtjylland. Pressen reagerede med en blanding af respekt og skepsis. På den ene side var der endelig en klub, der stod fast over for spillernes lønkrav, på den anden side virkede Michael Hansen uudværlig. Og hvor meget løn ville der overhovedet være at udbetale, hvis klubben mistede Hansen og rykkede ned? Men Efb var forberedt, og lønsagen var principiel for ledelsen.

“Da Ove Pedersen tiltrådte som træner i sommeren 2002, delte vi spillerne ind i tre løngrupper: Profiler, stamspillere og udviklingsspillere. Og for hver gruppe indførte vi et lønloft. Så der var ikke noget at gøre, da Michael krævede mere. Så måtte vi stille ham frit. Det gjorde ondt, men det var nødvendigt. Det var også spændende. Det var første gang, vi skulle vise, at vi stod fast på vores lønpolitik, og på den måde sendte vi også et signal til de øvrige spillere: Vi har en politik, og den står vi ved. Alt for ofte har vi set i dansk professionel sport, at man har en holdning, til man skal stå ved den,” mener Niels Erik Søndergaard.

80'ernes deroute

Niels Erik Søndergaard tiltrådte som direktør for Efb Elite A/S i 1998, da klubben spillede i 1. Division. Det var et kritisk punkt i klubbens historie: 1990'ernes hæslæsende udvikling i omsætning, tv-kontrakter og tilskuertal var ved at være blæst forbi Vestjylland, og det var sidste udkald for den hæderkronede klub.

Esbjerg forenede Boldklubber vandt sit

femte og seneste DM i 1979. Dengang stod klubben bedre end stort set alle andre, efter at dansk fodbold året forinden havde indført om ikke professionelle tilstande, så i hvert fald betaling for udført arbejde på banen. Klubben havde tilskuerne og resultater, men facit blev en rædselsvækkende nedtur. Efb rykkede ned i 2. Division. Spillere og tilskuere flygtede, og i 1986 brød det hele sammen, da det professionelle selskab gik i betalingsstandsning. Det blev ganske enkelt opløst.

I 1991 blev der dannet et nyt selskab, Efb Elite A/S, som først og fremmest sørgede for at holde styr på økonomien. Ingen vilde satsninger. Men da en ny bestyrelse med formand Jørgen L. Jensen i spidsen tiltrådte i 1998, følte klubben sig klar til det store spring fremad.

“Før var klubben blevet drevet efter amatørforeningens principper. Det skulle laves om. Det var en helt ny proces, der blev indledt,” forklarer Niels Erik Søndergaard.

Han er uddannet bygningskonstruktør, og hans eneste ledererfaring var anførerjobbet på banen – “i den tynde periode”, som han udtrykker det.

“Den store forskel var, at man indtil da havde kæmpet uden at have ret mange penge. Og der skal mange penge til. Derfor gik opgaven ud på at skabe troværdighed hos erhvervslivet i regionen.”

Klubben inviterede simpelt hen virksomhedsledere indenfor.

“Der kom markante personer fra regionens erhvervsliv ind i bestyrelsen, folk med stor indflydelse. Alene Jørgen L. Jensen, der er advokat, sidder i omkring 40 bestyrelser. Han har jo et kæmpenetværk,” konstaterer Niels Erik Søndergaard.

“Den næste målsætning var at skabe en fodboldklub, som var rentabel. Vi skulle

---

Esbjerg forenede Boldklubber vendte i dette efterår tilbage til førstepladsen i dansk fodbold. Det er sket uden opsigtsvækkende indkøb, men med investeringer i forholdet til sponsorerne. Direktør Niels Erik Søndergaard fortæller om klubbens nedtur og genrejsning.

---

opbygge et fodboldhold, som folk gerne ville se.”

Problemet var, at Esbjerg lå i bunden af 1. Division, tæt på den kvælende nedrykning.

“Vi hentede nogle attraktive spillere, men for mig at se var det afgørende, at Viggo Jensen blev ansat som træner. Med ham fik vi på relativt kort tid indført en professionalisme i klubben, som vi nok havde glemt. Hårdt arbejde, seriøs indstilling til, hvordan spillerne skal leve som professionelle. Det var ting, der skulle genopfriskes.”

Sport og forretning følges ad

Målsætningen i 1998 var, at Efb skulle rykke op i Superligaen i løbet af to år. Det skete allerede efter ét år – og det var en omgang for tidligt. I 1999 blev Efb sendt ned i 1. Division efter en sæson med frisk, men naiv fodbold.

“Vi var ikke gearet til Superligaen endnu. Der var alt for mange kampe, der blev afgjort på bagateller. Organisatorisk forstod vi heller ikke at udnytte succesen. Men vi valgte at fortsætte for fuld kraft med en trup på fuld tid, og vi rykkede op efter en sæson, hvor vores hold var markant overlegent, fysisk og teknisk.”

Samtidig søgte ledelsen hjælp fra et konsulentfirma, som endevendte virksomheden.

“Vi var igennem en større ransagning, for driftsmæssigt var vi startet fra nul. Konsulentfirmaet undersøgte, om vi havde de rette personer på de rette poster – og om vi overhovedet havde de rette poster. Vi oprettede blandt andet en stilling som salgschef, og vi fik at vide, at vi skulle være langt mere synlige for pressen. Vi ligger langt fra de landsdækkende medier i Århus og København, så vi skulle

gøre mere for at fortælle om os selv. Det gør vi også nu. Vi melder langt mere ud og får vores spillere nævnt i pressen.”

Derfor stod Esbjerg langt bedre rustet, da klubben i efteråret 2001 vendte tilbage til Superligaen. Med et hold, som var modnet og sammenspillet, og med en daglig ledelse, som var vokset fra to en halv til seks fuldtidsmedarbejdere.

“Nu er der heller ingen, der nævner Michael Hansen længere. Men hvis vi havde fået en dårlig start på sæsonen, ved jeg godt, hvordan det ville have lydt...”

“Vi havde lært meget på det sportslige plan, men så sandelig også ledelsesmæssigt. Denne gang forstod vi at udnytte succesen og tiltrække landsdækkende sponsorer. Nu har vi for eksempel 350-400 mennesker til arrangementer før hver kamp,” siger Niels Erik Søndergaard.

Strategien lykkedes. Sponsorindtægterne steg fra 10 millioner kroner i 2002 til 14 millioner kroner i 2003, og omsætningen er gået i vejret fra 13 til 24 millioner kroner. Dog har selskabet budgetteret med underskud.

“Det var vi helt enige om: at vi var nødt til at investere i at få flere sponsorer. Vi har for eksempel bygget en helt ny sponsorlounge. Det skal være nu. Det vigtigste er, at tingene følges ad. Det sportslige og det forretningsmæssige skal balancere, ellers revner ballonen. Det er den lektie, vi lærte af vores første oprykning. En talentfuld trup skal ledsages af en lige så stærk bemanding i den daglige virksomhed. Man er en helhed, som arbejder sammen.”

Lokale talenter er grundstammen

Helheden holdt. Michael Hansens farvel

medførte ikke noget sammenbrud i Esbjerg, tværtimod. Den tilbageværende trup bragte sig efter seks runder i efteråret på førstepladsen i Superligaen, foran Brøndby og FC København. Efb var tilbage på den øverste plads i tabellen efter 24 års fravær. Samtidig stod klubben foran kampe i UEFA Cuppen, og de to unge angrebsstjerner Jan Kristiansen og Tommy Bechmann besigtiges jævnligt af klubber fra hele Europa. Truppen er forholdsvis stor – 27 mand på kontrakt – og den er kendetegnet ved at være billig. Esbjerg har ikke markeret sig med opsigtsvækkende indkøb.

“Vi vil selv styre spillersalget, og med den store trup er der hele tiden plads til, at vi kan sige farvel til en stamspiller. Og hvad angår indkøb, har vi den holdning, at vi kun henter absolutte profiler, for eksempel Lars Winde, da vi skulle bruge en målmand. Resten af truppen opdyrker vi i vores ungdomsarbejde eller samler i det vestjyske område,” fortæller Niels Erik Søndergaard.

Selv om de to u-landsholds-spillere Bechmann og Kristiansen har været centrale i Efb's succes, er også de underlagt den vestjyske lønstrategi.

“De to kometer har da mærket, at vi sætter pris på deres arbejde. Og de markerer sig efterhånden også som profiler – men indtil videre ikke lønmæssigt,” beretter Niels Erik Søndergaard.

Faktisk sparer klubben penge for tiden. Der var kalkuleret med fem profiler, men Michael Hansens plads står stadig tom på lønbudgettet.

“Nu er der heller ingen, der nævner Michael Hansen længere. Men hvis vi havde fået en dårlig start på sæsonen, ved jeg godt, hvordan det ville have lydt ...” ■

I England er partnerskaber mellem kulturliv og erhvervsliv et ældre og mere velkendt fænomen end i Danmark. Her bruger organisationen **Arts and Business** godt 5 mio. pund om året på at bringe de to verdener sammen. Og det giver bonus – for sidste år investerede det engelske erhvervsliv 111 mio. pund i kunstprojekter mod 57 mio. i 1990.

Kunstnere eller købmænd?

Af Ellen Otzen

Organisationen Arts & Business

- A & B blev grundlagt i 1976 af en gruppe forretningfolk i London.
- Samarbejder med 300 virksomheder over hele Storbritannien.
- Blandt deres væsentligste samarbejdspartnere er Barclays Bank, fødevarerproducenten Unilever, olieproducenten British Petroleum (BP) og Royal Bank of Scotland.
- Siden 1999 har Arts & Business modtaget 5,05 millioner pund årligt fra den britiske regering.
- I Storbritannien investerede erhvervslivet 111 millioner pund i kunstprojekter i 2002, mod 57 millioner i 1990.
- Skulptøren Antony Gormley, fotokunstneren Sam Taylor Wood, forfatteren Jeannette Winterson og skuespilleren Stephen Fry er eksempler på nogle af Arts & Business' kreative samarbejdspartnere.

I England er der et udbredt samarbejde mellem kultur- og erhvervsliv. Det skyldes ikke mindst organisationen Arts and Business, der har udviklet sig fra at være en lille hattedameklub til en stor virksomhed, der hvert år skaffer kulturlivet mange millioner pund.

Da det mondæne britiske stormagasinet Selfridges stod for at skulle foretage en omfattende facade-renovering af sit hovedsæde på Oxford Street i 2000, tilkaldte magasinets ledelse den unge fotokunstner Sam Taylor Wood. Stormagasinet ledelse frygtede, at seks måneder med et skæmmende stillads ville skræmme kunderne væk, og bad Taylor Wood om at skabe en installation, der ville give de handlende 'unik oplevelse'. Wood, der allerede var kendt i medierne som en af de fremtrædende medlemmer af Young British Artist generation (og for sit provokerende selvportræt 'Fuck, Suck, Spank, Wanks', hvor hun med denne ordlyd på T-shirten poserede i en vrængende udgave af Venus fra Milo) skuffede hverken Selfridges eller de handlende. Hun indhyllede stilladset i en slags moderne Parthenonfrise, men i stedet for græske guder poserede popstjerne fra Blur, sangeren Elton John og fotomodellen Alek Wek på det enorme fotografi. I stedet for at miste penge på restaureringen kunne

Selfridges notere en salgsstigning på 5 % som følge af det fotografiske tilløbsstykke. Organisation, der stod bag samarbejdet mellem Wood og Selfridges, var Arts and Business UK.

En privat klub vokser

Arts & Business er en frivillig organisation, der blev grundlagt af en række forretningsmænd i 1976. Grundlæggerne, Lord Goodman og Luke Ritner, var ledere af multinationale virksomheder, og Arts & Business startede som en klub for indflydelsesrige forretningsmænd. "I 1976 blev kunst betragtet som et redskab til at underholde virksomheder", fortæller Lisa Ball-Lechgar, der er informationschef i Arts & Business. "Virksomheder støttede udelukkende den mere klassiske del af kunstscenen, som f.eks. Royal Opera House. Hvis formandens kone kunne li' Tosca, var det Tosca, der blev sponsoreret."

Fra 1976 til 1984 fungerede Arts & Business som en lille privat klub udelukkende for medlemmer, der organiserede erhvervsstøtte til den etablerede kunstscene. Men i 1984 begyndte formanden, Colin Tweedy, at blive bekymret over den svindende kulturstøtte, som Thatcherregeringen havde iværksat. Det politiske klima i England midt i firserne var ikke uden betydning for den succes, A & B har haft. I 1984 havde Margaret Thatcher siddet

ved magten i fem år, og hun ønskede en tættere forbindelse mellem private virksomheder og kulturområdet. Snarere end at pumpe staten for penge til kunsten søgte hun at efterligne den amerikanske model, hvor der stort set ingen kulturstøtte er, men hvor kunstnere og kulturcentre sponsoreres af private virksomheder.

Det lykkedes imidlertid for Colin Tweedy at overbevise den daværende regering om, at det var nødvendigt med en kombination af kulturstøtte og virksomhedssponsoring af kunsten. Siden da har Arts & Business modtaget en årlig pose penge fra Department for Culture, Media and Sport, den engelske pendant til Kulturministeriet. Beløbet har siden 1999 ligget på ca. 5,05 mio. pund årligt. Af dette beløb bruger Arts & Business ca. 1,5 mio. på administration, resten distribueres blandt kunst og kulturorganisationer.

Erhvervslivet som medejere

Arts & Business betragter sig selv som et netværksorgan, der bringer kunstmiljøet og erhvervslivet sammen. Blandt deres vigtigste klienter er et af Londons største kunstmuseer, Tate Modern, og teleselskabet BT Openworld, London Film Festival og firmaet Regus plc. De har 12 lokale afdelinger i England, repræsenterer 400 virksomheder og har dannet

FOTO: JOHN STILLWELL/POOLFOTO

I 2000 pakkede fotokunstneren Sam Taylor Wood det engelske stormagasinet Selfridges ind i en slags moderne parthenonfrise, hvor gudebillederne var erstattet med popstjernefotografier. Her ses kunstneren foran frisen sammen med sangeren Elton John, der er blandt frisens stjerner.

forbillede for lignende modeller i 13 lande verden over, bl.a. med stor succes i Australien. I årene mellem 1984 og 1999 lykkedes det A & B at skaffe 140 mio. pund til kulturområdet. I Storbritannien investerede erhvervslivet 111 mio. pund i kunstprojekter i 2002, mod 57 mio. i 1990. Lisa Ball-Lechgar mener, at det er A & B's gode forhold til de tre forskellige engelske regeringer siden 1984, der er den væsentligste årsag til organisationens succes.

"Vi var naturligvis bekymrede, da Labourregeringen tog over i 1997", fortæller Lisa Ball-Lechgar. "Men heldigvis mener New Labour, at de har et moralsk ansvar for at opfordre erhvervslivet til at støtte landets nationale identitet, som kulturen jo udgør. Vores filosofi er, at det ikke kun er statens ansvar at støtte kulturen, men at flere aspekter af det civile samfund – erhvervslivet f.eks. – skal være medejere af kunsten og derigennem sætte virksomhederne i stand til at selv at videreudvikle sig med kulturelle aktiviteter." Med Tony Blairs Labour-regering er kulturstøtten blevet fordoblet siden 1997.

Juridisk lyrik

Men er den kunst, A & B får virksomhederne til at sponsorere, stadig primært italienske operaforestillinger for velhavende hattedamer? "I dag har vi blik for også at støtte de mere 'småle'

kunstformer, som f.eks. lyrik", siger Lisa Ball-Lechgar. Arts & Business har blandt andet iværksat et utraditionelt samarbejde mellem den engelske digter Lavinia Greenlaw og Mischo de Reya, et af Londons førende advokatfirmaer, kendt for at have ført skilsmisssagen mellem Lady Diana og Prince Charles. Lavinia Greenlaw blev ansat som husdigter hos advokaterne – ideen var, at hun i løbet af et år skulle få de ansatte til at genoverveje sprogets kreative muligheder, snarere end at manipulere med det i traditionel juridisk kancellistil.

Kommerciel kunst?

Det er imidlertid ikke alle, der er lige begejstrede for Arts & Business' initiativer. Billedkunstneren Adam Scrivener, der for nylig blev indstillet til den anerkendte pris Beck's Future's Award og desuden er medstifter af det kulturkritiske tidsskrift Inventory, mener, at Arts & Business er med til at kommercialisere samtidskunsten. "Det er ikke kun det, at virksomheder sponsorerer kunsten. De er også med til at sætte dagsordenen. Linjen mellem det at være kunstner og det at være forretningsmand bliver mere og mere udvisket.", siger Scrivener. Carey Young, en anden britisk kunstner, der blev indstillet til Becks Future samtidig med Scrivener, er f.eks. ansat som ledel-

seskonsulent i dagtimerne sideløbende med sit kunstneriske virke. Om det siger Scrivener:

"For hende er der ingen forskel mellem de to job. For mange virksomheder er det attraktivt at sløre deres 'brand' med en eller anden såkaldt kontroversiel kunstners navn. Det går langt videre end bare en sponsoraftale. Hele britart-generationen, Cool Britannia, Damien Hirst, Tracey Emin etc, er da også delvist ansvarlige for, at samtidskunsten er blevet et brand. Det er ikke noget tilfælde, at deres hovedsponsor, kunstsamlere og reklamemanden Charles Saatchi, arbejder ud fra forestillingen om brands. Hele denne sen-Thatcher-ideologi, der var på færde i de tidlige 90'ere, da britart-generationen kom frem, sev også ind i kunstverdenen".

"Når jeg kommer frem med denne her kritik, får jeg altid skudt i skoene, at jeg er en værre stivstikker og en miserabel outsider. Men jeg er inspireret af surrealisterne, og for mig er det at være kunstner ikke så meget en karriere, som det er en integreret del af livet," konkluderer Adam Scrivener.

Billedkunstneren og kritikeren Peter Suchin har i det engelske kunsttidsskrift 'Arts Monthly' formuleret en lignende kritik af fusionen mellem erhvervsliv og kunst. "Det, der bekymrer mig, er ikke mindst måden, hvorpå

erhvervslivet er i færd med at overtage områder af hverdagslivet, der tidligere ikke lod sig manipulere. Pludselig skal alle områder af livet oversættes til marketingjargon. Og jeg er bange for, at den oversættelse er med til at trivialisere eller i værste fald ødelægge dele af vores samfund", skriver Suchin i en e-mail.

Lektor i kulturadministration ved Goldsmiths College i London Gerald Lidstone mener ikke, at samarbejdet mellem erhvervsliv og kunst er så skurkagtigt et foretagende endda. "Kunsternes skepsis over for A & B bygger på ignorans. Men der er da ingen tvivl om, at der er visse virksomheder, man bør være skeptisk over for på grund af deres politiske og miljømæssige profil – f.eks. British Petroleum og Shell. Men ser man på hovedparten af de sponsorer, der støtter kulturprojekter, er der tale om projekter med et socialt aspekt. Eksempelvis er Barclays Bank i samarbejde med tænketanken New Economics Foundation med til at sponsorere en meget væsentlig igangværende evaluering af kunstens sociale effekt. Når det kommer til stykket, har det mere at gøre med en intuitiv skepsis hos kunstnerne, når de hører ordet "business", og deres modstand hænger sammen med, at de ikke ved nok om, hvad Arts & Business står for", slutter Gerald Lidstone. ■

Interessen for britisk samtidskunst har været stærkt stigende de sidste 10 år. Det skyldes ikke mindst the Turner Prize, som årligt uddeles til en yngre kunstner. Sponsoren er Chanel 4 Television, og prisen er bare et af flere eksempler på, at alliancer mellem kultur og erhvervsliv har fået vidt-rækkende betydning for billedkunsten i udlandet.

TIL KUNSTENS PRIS

Af Ann Lumbye Sørensen

Fradrag for kunst

Flere af regeringens initiativer på kultur- og erhvervsområdet sigter mod at gøre det mere attraktivt for erhvervsvirksomheder at engagere sig i kunstlivet. Virksomheder har nu i over et år kunnet trække indkøb af kunst fra i skat, og kulturministeren og økonomi- og erhvervsministeren arbejder nu på et forslag om, at også donationer fra erhvervslivet til kulturinstitutioner skal kunne trækkes fra. (Kulturministeriet)

En bilfabrik, en tv-station og en bank er blot nogle af de virksomheder, der i udlandet spiller en stor rolle for kunsten. Som moderne mæcener har de skabt vigtige kunstnerpriser og firmasamlinger, som alle kan se.

Den franske kultursociolog Pierre Bourdieu har formuleret begrebet "kulturel kapital" som noget at-tråværdigt, der ikke kan erhverves lige så målrettet som den økonomiske kapital. Derimod kan den kulturelle kapital opstå i et samspil mellem mange forskellige instanser – som f.eks. når erhvervslivet og kunsten blander sig i hinandens verdener. Men spørgsmålet er, om det har betydning for andre end parterne selv? Godt nok kan alliancen mellem dem give dem gensidige fordele, men betydningen over for en større offentlighed er straks mere uklar og vanskelig at fastholde. Imidlertid er der inden for billedkunstens verden eksempler på, at sådanne alliancer kan få ganske vidtrækkende betydning – ikke mindst for et kunstpublikum. Det vil jeg fremhæve tre forskellige modeller for.

The Turner Prize

Turner Prize, navngivet efter den engelske maler J.M.W. Turner (1775-1851), er i dag den mest

bemærkede blandt de mange priser, der verden over tildeles billedkunstnere. Det er blevet en tradition, at et stort interesseret publikum såvel som kunstsce-nens aktører engagerer sig i denne prisuddeling som en international mediebegivenhed. Prisen blev indstiftet i 1984. Få år forinden var Alan Bowness blevet direktør for Tate Gallery i London, hvor en af hans mærkesager var at styrke publikumsinteressen for den britiske samtidskunst. I tiden efter Anden Verdenskrig blev Tate Gallery anset for at være et noget bagstræberisk museum, men nu skulle denne opfattelse ændres. Til at undersøge mulighederne blev der etableret en lille gruppe kunsthistorikere fra ind- og udland – kaldet Patrons of New Art – der kunne bistå med erhvervelsen af aktuell kunst til samlingerne og samtidig arbejde for at skabe øget interesse for den nyeste kunst. Idéen til en kunstnerpris opstod under diskussioner i denne kreds. En anonym erhvervsmand tilbød at donere pengene til prisen, hvilket var ideelt, netop fordi han ikke ønskede at blande sig i det videre forløb.

Bag Turner Prize står en international jury med Tate-direktøren – fra 1988 er det Nicholas Serota – i spidsen. Denne jury nominerer hvert år fire yngre kunstnere til

prisen på 20.000 pund, som uddeles lige før afslutningen af en udstilling på Tate Gallery med værker af de nominerede. Allerede ved stiftelsen var det blevet fremført, at en ideel samarbejdspartner ville være en stor medievirksomhed, gerne Channel 4 Television. Og dette ønske gik i opfyldelse i 1990, da Channel 4 overtog sponsorrollen og samtidig fordoblede prisbeløbet. Nomineringen blev nu fulgt tæt af tv-kanalen, der sendte grundige portrætter af kunstnerne og transmitterede direkte fra prisoverrækkelsen. Ambitionsniveauet for prisen blev samtidig hævet på Tate Gallery, der afsatte flere udstillingsale til formålet.

Vejen var dermed banet for den høje status, som Turner Prize har opnået. Publikum strømmer hvert år til udstillingen, hvor man diskuterer kunsten og gætter på en vinder. Ved at præcisere juryens interesse for en ukonventionel og debatskabende kunst omgærdedes prisuddelingen med stor spænding. Ikke blot har Tate Gallery og efter indvielsen i 2000 ligeledes Tate Modern fået endnu større bevågenhed, men Turner Prize har også været katalysator for en stærkt stigende interesse for britisk samtidskunst, der siden 1990'erne er blevet eksponeret world-wide.

Bilfirmaet DaimlerChrysler bestilte en række silketryk med bilmotiver hos Andy Warhol kort før hans død. I dag kan trykkene ses i firmaets offentligt tilgængelige kunstsamling.

Carnegie Art Award

Carnegie Art Award – stiftet i 1998 – peger utvetydigt tilbage på initiativtageren. Navnet blev introduceret i svensk erhvervsliv i 1803, da den skotske adelsmand David Carnegie sammen med en svensk partner stiftede rederi og handelshus i Göteborg. I 1960'erne erhvervede man et bankierfirma, der efterfølgende skiftede navn til Carnegie, som i dag er en nordisk investeringsbank, der arbejder internationalt. Kunstnerprisens mål er at medvirke til en "større nordisk samhörighed på kunstmrådet" samt at stimulere interessen for nutidig nordisk kunst, især maleriet, der ikke blot opfattes som oliefarve på lærred, men defineres bredere og mere nuanceret. Nomineringen til prisen foregår ved, at en række nordiske kunstsagkyndige hver indstiller op til fem "efter deres mening fremtrædende nordiske kunstnere".

En særlig jury med direktør Lars Nittve fra Moderna Museet i Stockholm som formand udvælger herefter 20-25 kunstnere, som inviteres til at deltage i en udstilling, der bliver vist i alle de nordiske lande. Forud for udstillingen udpeger juryen tre prisvindere og en modtager af et stipendium til en lovende yngre kunstner. En bog med

præsentationer af alle de deltagende kunstnere ledsager udstillingen.

Fra efteråret 2003 vil der ske ændringer i prisens koncept, så den hidtil årlige uddeling fremover foregår hvert andet år, og udstillingen vises i en længere periode på flere udstillingssteder. Prisbeløbet bliver samtidig fordoblet til henholdsvis 1.000.000, 600.000 og 400.000 svenske kroner samt stipendiet på 100.000. For kunstnerne er der således tale om en særdeles vægtig kunststøtte. At også kunstmuseerne har bemærket prisen, fremgår af tydeligheden af skiltningen til en lille særophængning i Statens Museum for Kunst: "Troels Wørsel har netop modtaget den prestigefyldte Carnegie Art Award år 2002, der årligt uddeles til en markant nordisk maler."

Sammlung DaimlerChrysler

Et bemærkelsesværdigt eksempel på et offentligt fungerende samspil mellem en industrikoncern og kunsten er Sammlung DaimlerChrysler. Firmaet etablerede i 1999 udstillingsstedet Haus Huth, Alte Potsdamer Strasse 5 i Berlin, med en veltilrettelagt formidling af udstillingerne såvel internt i koncernen som eksternt i byen. Samlingen blev

grundlagt i 1977 og tæller i dag ca. 1200 værker af omkring 300 tyske og udenlandske kunstnere, blandt andre den danske maler Poul Gernes. Grundstammen var blevet skabt ved indkøb af værker med tilknytning til kunstsolen Bauhaus (1919-33); en linje i indkøbene, som siden er fortsat med kunst af primært en minimalistisk abstrakt tendens. Og linjen er meget klar, idet den er fastlagt gennem analyser og ikke ud fra fornemmelser og tilfældigheder.

I Sammlung DaimlerChrysler arbejder et kunsthistorisk uddannet personale med en tostrengt indkøbspolitik, dels ved al-lerede eksisterende værker, dels ved henvendelse til kunstnerne om at udføre bestemte opgaver. Eksempelvis bestilte man en serie silketryk med bilmotiver hos Andy Warhol kort tid før hans død. Ligesom man bestiller stedspecifikke værker til opstilling i det offentlige rum omkring virksomheden. Samlingen bliver i skiftende udvalg vist i firmaets afdelinger vekslende med det berlineske udstillingssted, som er et åbent vindue til byens meget aktive kunstliv. Da udstillingsstedets økonomi ikke er afhængig af besøgstal, kan den i ordets bedste forstand prominente linje opretholdes. Men kunstsamlingen

er ikke blot forblevet et eksklusivt internt anliggende, sådan som det ofte er tilfældet med store firmasamlinger. Sammlung DaimlerChrysler har siden 1991 udgivet publikationer om enkeltværker og om de udstillinger, der før udstillingsstedets etablering blev vist på forskellige kunstmuseer.

"Kapital" forvaltning

Fælles for institutioners og virksomheders "investeringer" i billedkunsten er et klart og synligt signal om at arbejde for et overskud, som ikke blot er økonomisk. Sådanne initiativer begrundes også et samfundsmæssigt etisk ansvar, idet man indskrives i den århundredlange tradition for mæcenatvirksomhed, som udføres meget professionelt og helt naturligt i tæt samarbejde med kunstsagkyndige. Engagementet i kunst kan ligeledes bidrage til at kaste glans og seriositet over produkter eller ydelser og efterlader ingen tvivl om tilstedeværelsen af innovation. Her kan kunsten få betydning som metafor for nytænkning og mentalt overskud og samtidig stå som garant for værdighed. Det er hele dette felt af overordnede værdier, som er den kulturelle kapitalens egentlige afkast til investor. ■

Mellem stakke af bøger møder formand for Kunstrådets litteraturudvalg **Claes Kastholm Hansen** kunsthistoriker **Mikkel Bogh**. Er kunsten på vej til at blive ligegyldig? Er vi blevet bange for at skelne mellem kunst og ikkekunst? Er vi ved at drukne i det sidste?

HAVES: FORFATTERE ØNSKES: LÆSERE

Af Mikael Jalving, Kulturministeriet

DET NYE KUNSTRÅD
Det nyoprettede Kunstråd begyndte sit virke den 1. juli 2003. Der er i 2003 afsat ca. 335 mio. kr. til Kunstrådets støtteområder.

Rådet, som har 10 medlemmer, består desuden af 5 fagudvalg for henholdsvis litteratur, musik, teater, billedkunst og dansk billedkunst i udlandet, hver med 5 medlemmer og 1 formand (på nær fagudvalget for musik med 7 medlemmer).

- Formand for Kunstrådet er **Lars Liebst** (f. 1956), der er direktør for Tivoli.
- Musikchef ved Sjællands Symfoniorkester, **Søren Bojer Nielsen** (f. 1960) er formand for fagudvalget for musik.
- Koreograf og instruktør **Rhea Leman** (f. 1954 i New York) er formand for fagudvalget for teater.
- Billedhugger **Øvind Nygård** (f. 1948 i Oslo) er formand for fagudvalget for billedkunst.
- **Anders Kold** (f. 1959) er formand for udvalget for dansk billedkunst i udlandet. Kold er mag. art. i kunsthistorie og kurator på Louisiana Museum for Moderne Kunst.
- **Claes Kastholm Hansen** er formand for fagudvalget for litteratur.

Se navne på de øvrige medlemmer af Kunstrådet på Kunststyrelsens hjemmeside www.kunststyrelsen.dk

Flere og flere mennesker vil gerne være kunstnere. I hvert fald fortæller livsstilsmagasinerne, at stadig flere vil være forfattere. Men hvorfor skulle det nu være et problem, hvis det altså er sandt? Claes Kastholm Hansen og Mikkel Bogh er begge bogmennesker. Førstnævnte står i spidsen for tildeling af kunststøtte til litterære værker i Kunstrådet, sidstnævnte er lektor og leder ved Institut for Kunst- & Kulturvidenskab på Københavns Universitet. De må kunne svare på, om vi er ved at drukne i bøger.

Kastholm: Mangfoldighed og åbenhed er godt. Selvfølgelig. Men når man f.eks. inden for malerkunsten når dertil, at man definerer et kunstværk som noget, der erklærer sig som kunstværk, så er man ude i selvgivelse, dvs. en afståen fra at tage stilling til tingene. Det betyder, at det er umuligt at opnå brudflader mellem kunst og ikkekunst. Og hvor der ikke er brudflader og spændinger, er der ikke dynamik, men – for at sige det lidt flot – ligegyldighed. Selvom vi nok er i en situation, hvor den æstetiske og håndværksmæssige bevidsthed i kunsten er fine-re udviklet i dag end for 20-25 år siden, betyder kunst meget mindre nu end dengang. Og det er ikke godt.

“Man ser i medierne og i kritikerstanden en voksende uvilje mod at påtage sig ansvar for et kunstsyn eller en kulturvision. Kunsten har et stort problem den dag, ingen eksperter vil udpege bestemte kunstnerne og bestemte værker som særligt gode.”
Mikkel Bogh

Bogh: Ja, vi mangler måske noget af 1970'ernes kampånd og nogle af de modsætninger, der kendetegnede kulturdebatten dengang. Man må huske på, at en for stor pluralisme og gensidig respekt for alle mulige synspunkter også kan være et tegn på, at de forskellige positioner mangler den profil, der får det til at slå gnisler. Der er nemlig en tendens til, at institutionen kunst modtager alt og virker overdrevent tolerant. Prisen er, at man kan råbe og skrike nok så meget, uden at nogen lægger mærke til det. I den forstand er den politiske kunst blevet afløst af en rent æstetisk kunst, og hvis kunsten en sjælden gang er politisk, så bliver den dyrket som en æstetik.

Kastholm: Kunsten bliver meningsløs uden et publikum. Kunst er i mine øjne et udspil fra ét menneske til andre mennesker. Det møde bliver ikke nemmere

af, at tre fjerdedele af Danmarks befolkning gerne vil være forfattere. Jeg ville ønske, at flere af de skrivelystne i stedet blev gode læsere og ville købe flere bøger. Når en Martin A. Hansen og en H.C. Branner i sin tid udgav en bog, så blev de læst af apotekereren i Bjerringbro og lektoren i Hjørring. Det gav måske ikke de store salgstal, vi kender jo oplagene, men bøgerne blev læst. Man ventede på dem. Bogen have en større betydning for en kreds af dannede mennesker. Det primære læsende publikum, det har vi mistet. Vi mangler læseren! Derfor var og er jeg virkelig meget imod de igangsætningsstipendier, som den tidligere regering indførte. De blev indført ud fra princippet om, at jo flere penge, vi giver kunsten, jo bedre. Det er et princip, som glemmer, at kunst også er modstand, ja, bliver til ved modstand. Staten skal ikke have så travlt med at omfavne folk efter deres anden digtsamling og erklære: Tillykke, nu er du kunstner! Nu skal du have love at leve i tre år på statens regning!

Bogh: Nu er det bare sådan, at meget af det, vi kalder innovativ kunst, ofte har et begrænset publikum. I et samfund, hvor der ikke er en vilje til at støtte “smal kunst”, har kunsten van-

BLÅ BOG

Mikkel Bogh (f. 1963), mag.art. i kunst-historie, lektor og institutleder ved Institut for Kunst- & Kulturvidenskab på Københavns Universitet. Tilknyttet Weekendavisen som kunstanmelder. Har bl.a. udgivet bøgerne Geometri og bevægelse. Dansk kunst 1945-80 (1996) og Bertel Thorvaldsen (1997).

BLÅ BOG

Claes Kastholm Hansen (f. 1942), uddannet i forsikring og reklame, derpå cand.mag. i nordisk litteratur. Formand for Kunstrådets Litteraturudvalg og kommentator ved Berlingske Tidende. Tidl. chefredaktør for Ekstra Bladet og kritiker og lederskribent ved Politiken. Har bl.a. udgivet bøgerne Vanvid og velstand. 34 kapitler om det 20. århundrede (1999) og En kvin-des historie (2000).

skelige udfoldelsesmuligheder. Man kan altså ikke slutte, at den kunst, som har en stor berøringsflade, også har en større mening.

Kastholm: Nej, det kan man ikke. Men det er jo ikke alt, der præ-senterer sig som innovativt, som også er det. Ideen om, at kunst er kritisk og provokerende og fortæller om fremtiden, er historisk set en relativt ny og ikke altid frugtbar forestilling.

Bogh: Enig. Ligesom myten om, at det nye er en kvalitet i sig selv. Vi skal passe på med at sætte lighedstegn mellem aktualitet og ungdom og tro, at tiden har det rette udtryk, mens alle andre udtryk er reaktionære eller irrelevante. Det er jo avant-gardens svøbe: at man forguder ungdommen og det nye og glemmer, at kunst også hviler på en metier eller et håndværk, som skal kultiveres. Jeg mener også, at det er blevet for nemt at blive forfatter og billedkunst-ner og nøjes med at hænge et stykke papir op i udstillingsvin-duet, hvorpå der står: “Udstil-lingen er lukket i udstillingspe-rioden”. Men vi kan ikke på for-hånd afgøre, om den slags anti-kunst har værdi.

Er problemet, at vi er blevet for bange for at sige, hvad der er kunst, og hvad der ikke er kunst? Blandt kunstnere, politikere, i diverse råd og nævn?

Bogh: Kunst er ikke en stabil størrelse. Men jo, det er blevet utroligt svært at sige, hvad der er kunst og ikke kunst, og i takt hermed er distinktionen også blevet mere nødvendigt. Jeg har ingen patentløsning på det pro-blem, men vil bare sige, at når jeg en desværre meget sjælden gang støder på et autoritativt værk, så bliver jeg pludselig mindet om, hvor sjældent det er, at værker er autoritative, og hvor vigtigt det er, at vi har dem. Derfor er det meget afgø-rende, at medierne, forlag, læ-reranstalter og kritikerstanden yder kunsten modstand. Ellers slipper alt muligt igennem. Men inden for billedkunstens område er der simpelthen ingen, der tør!

Kastholm: Ja, vi lever stadig under indtryk af de vældige opbrud, som de to Verdenskrige skabte, og i dag bliver der gjort op med alle slags autoriteter.

Man kan sige, at vi befinder os i en art af kaos. Angsten for au-toritet og magt har sin årsag i hele det opbrud, og det udtrykker sig også i kunsten. Men det er altså op til os at skabe en slags orden ved at påtage os en auto-ritet og sige: Det her er bedre, end det der!

Mikkel Bogh, 2007

“Kunst er i mine øjne et udspil fra ét menneske til andre men-nesker. Det møde bliver ikke nemmere af, at tre fjerdedele af Danmarks befolkning gerne vil være forfattere. Jeg ville ønske, at flere af de skrivelestne i ste-det blev gode læsere og ville købe flere bøger.”
Claes Kastholm

Claes Kastholm, 2007

Mikkel Bogh, 2007

Bogh: Vi skal bare være klar over, at der er forskel på autoritet og så at være autoritær. Alligevel må vi konkludere, at 70’ernes opgør med de autoritære magt-strukturer også har undermineret grundlaget for autoriteten. Man ser i medierne og i kritikerstan-den en voksende uvilje mod at påtage sig ansvar for et kunst-lyng eller en kulturvision. Kunsten har et stort problem den dag, ingen eksperter vil udpege be-stemte kunsterne og bestemte værker som særligt gode.

Kastholm: Hvis man markerer en holdning tydeligt, risikerer man straks at blive beskyldt for at være autoritær. Det er et armo-digt, et ufrít træk ved kulturde-batten i Danmark. Den er sådan, at ethvert forsøg på at sætte spørgsmålstegn ved det bestå-ende omgående manes i jorden som noget ondt. Det betyder, at vi heller ikke har den livgivende diskussion om kvalitet i kun-sten. Kunstens og kulturens folk agerer nøjagtig ligesom alle an-dre interessegrupper i lønmodta-gersamfundet. Det er trist! Vi må have større åbenhed, mindre ar-rogance og mere diskussion om disse ting.

Hvis kunsten er på vej til at blive banal eller ligegyldig, hvorfor skal vi så støtte den med offentlige midler?

Kastholm: De statslige støtteor-ganer skal gøre det, at de er der. Det lyder måske kryptisk, men jeg mener, at det offentliges op-gave er at være til stede, når der er brug for det. Det er ikke no-gens opgave at gribe ind i kun-

stens udvikling. Det tror politi-kerne ofte, f.eks. når de overtager tidens sprog og modebegre-ber fra it-branchen og siger, at staten skal ”sørge for vækstla-get” eller ”stimulere kunsten”. Det skal staten overhovedet ik-ke. Den skal allerhøjest udøve en mæcenvirksomhed, som der ikke er andre til at løfte. Troen på at man via statslige organer kan få-de bod på en tilstand i kunsten er absurd.

Bogh: Jeg er enig i, at man fra statens side ikke skal gøre sig forhåbning om at dirigere kun-sten i bestemte retninger eller genskabe en situation som den i 70’erne. Netop fordi der er tale om kræfter, som man ikke er her-re over. Men uden den offentlige mæcenvirksomhed mister man netop det vækstlag, som du ikke kan lide. Vi må nemlig forsøge at sikre tilførslen af nytænkning og dermed dynamik i kulturen og samtidig sikre, at det sker på et kvalificeret grundlag ved brug af armslængde og eksperthjælp.

Det er ikke en privat virksomhed, der skal brandes med dertil hø-rende satningspunkter og fo-kusområder. Kunststøtten skal i stedet sikre en vis dynamik i mangfoldigheden. Og det gør den jo langt hen ad vejen. Set i for-hold til landets størrelse har vi i Danmark en stor kulturel opfind-somhed og idérigdom, som vi blandt andet kan takke kunst-støtten for.

Kastholm: Begrebet vækstlag kommer fra management- og marketingkulturens modeverden. Men for kunstens udvikling er det enerne, der har den virkelige betydning. Vi véd faktisk ikke, hvad der ville ske, hvis der ikke var disse omfattende, sektor-skabende kunststøtteordninger. Måske ville kunsten blive meget mere levende, måske ville der være noget værdifuldt, som ikke kom frem, vi véd det ikke. Det eneste, vi véd, er, at statsstøt-ten er med til at forstærke produktionen på andre vilkår end de rene behovsvilkår, som ellers er det grundlæggende incitament i livet. Problemet i dag er vel, at det faktisk er mu-ligt at skabe kunst uden nogen-sinde at komme i forbindelse med markedet, ja, markedet er der slet ikke. Det kunne være interessant at få en diskussion om det uden at få skudt i skoer-ne, at man bare er ude på at fjerne al kunststøtte. ■

LIV I MUSIKKEN

KULTURMINISTERIETS MUSIKHANDLINGSPLAN 2004-2007

Musikken får nu bedre vilkår. Det gælder både den rytmiske og den klassiske musik, som over de næste fire år vil få over 160 mio. kr. ekstra. Pengene går til en række ini-tiativer, som tilsammen udgør en af de mest ambitiøse satsninger på dansk musik i lang tid: Kulturministeriets musikhandlingsplan 2004-2007. Planens initiativer er beskrevet kort i det følgende.

Lovlig digital musikdistribution

Med musikhandlingsplanen får pladeselska-ber og musikere hjælp til kampen mod pirat-kopiering af musik. Kulturministeriet vil gøre det lettere at forstå, hvad der er rigtigt og forkert, lettere at hente musik lovligt på internettet og dyrere at bryde loven.

Initiativerne er:

- Forstærket informationsindsats om ophavsret: Ministeriet åbner en ophavs-retlig infokiosk.
- Phonofile: Borgerne skal kunne låne musik-filer på folkebiblioteket via selskabet “Phonofile.”
- Det bliver ulovligt at kopiere lånte cd’er.
- Karenstid: på nye cd’er på bibliotekerne, så de først kan lånes efter nogle måneder.
- Piratkopiering skal fremover i særlig grove tilfælde kunne give op til 4 års fængsel.

Stærkere fundament for rytmisk musik

Den rytmiske musik i Danmark har brug for til stadighed at udvikle nye talenter og ny musik. Det sker gennem uddannelsen af nye musikere og i musikernes møde med publi-kum. Derfor retter handlingsplanen sig både mod den rytmiske musikuddannelse og spillestederne.

Initiativerne er:

- Rytmiske spillesteder: Den eksisterende

Musikministeriets musikhandlingsplan 2004-2007

Oversigt over nye penge til musikken, mio. kr.	2004-2007
Landsdelsorkestre	30
Musikskoler	20
Rytmiske spillesteder	30
Phonofile	4
Infokiosk	1,6
Kunstrådets musikformål (transportstøtte, MIDEM)	10
Andre musikinitiativer	6
Kunstrådets musikdramatiske formål	-
Musikkonservatorier	62*
I alt	163,6
<small>*Penge er tilført musikkonservatorierne som led i flerårsaftalen om Kulturministerits uddan-nelser. Opgørelsen omfatter ikke 2007, da flerårsaftalen udløber i 2006</small>	

spillestedsordning udbygges.

- Transportstøtte: Der indføres en ny nation-al transportstøtte
- Danmark skal være vært for åbningsafte-nen ved MIDEM-messen i Cannes i 2004, der er et godt udstillingsvindue for dansk musik.
- Et udvalg skal beskrive og undersøge fremtidsudsigterne for pladeproduktion i Danmark.
- Uddannelserne styrkes: Rytmisk Musikkon-servatorium vil udbyde en toårig solist/ensembleuddannelse for særligt ta-lentfulde udøvere. Konservatoriet vil også undersøge behovet for en produceruddan-nelse, en sangskriveruddannelse mm.

Den klassiske musiks fødekæde styrkes

Den klassiske musiks publikum har i 1980’er-ne og 1990’erne været markant større end i 1960’erne og 1970’erne. Tilstrømningen ser ud til at følge trop i 2000’erne, og den klas-siske musiktradition er i dag en levende del af kulturlivet. Men publikumssuccesen til trods er der voksende problemer. Den profes-ionelle klassiske musikscene har svært ved at rekruttere danske musikere af høj kvali-tet, og færre søger undervisning i den klas-siske musiks instrumenter.

Musikhandlingsplanen retter sig mod de dele af den klassiske musiks fødekæde, der hører under Kulturministeriet. Det vil sige lands-delsorkestre, musikkonservatorier og musik-skoler.

Initiativerne er:

- Landsdelsorkestrene i Sønderjylland, Odense, Århus, Ålborg og på Sjælland skal udvikle nye pædagogiske redskaber for at styrke arbejdet med børn og unge.
- Musikkonservatorierne og landsdelsorkes-

trene indgår en praktikaftale, der kan bi-drage til bedre sammenhæng i den klas-siske musiks fødekæde.

- Musikkonservatorierne skal styrke deres musikpædagogiske arbejde for at blive bedre til at vække og fastholde interessen for klassisk musik hos børn og unge.
- Musikskolerne skal styrke deres arbejde med den klassiske musiks talenter.
- Uddannelserne styrkes: Rytmisk Musikkon-servatorium vil fremover udbyde en to-årig solist/ensembleuddannelse for sær-ligt talentfulde udøvere. Dernæst vil kon-servatoriet undersøge behovet for en produceruddannelse, en sangskriverud-dannelse, m.m.

Mere dansk musik i radio og tv

Den musik, radioen vælger at spille, er ofte den, vi vælger at købe eller høre til koncer-ter. Det gælder både for den klassiske og den rytmiske musik. Derfor er det vigtigt, at der også spilles danskproduceret musik i radio og tv.

Initiativerne er:

- Mere dansk musik i DR: DR skal ifølge ud-kast til public service-kontrakten, der for-ventes underskrevet om kort tid, sende mere dansk musik i radio og på tv.
- Dansk musik på ny kanal: Den 5. næsten landsdækkende radiokanal, der kan begyn-de at sende fra november 2003, skal spille 30 procent skandinavisk musik.

Læs mere

Læs mere om musikhandlingsplanen og de enkelte initiativer på Kulturministeriets hjemmeside: www.kum.dk. Se under Tema-er/Musikplan. Se også øvrige artikler i dette nummer af Kulturkontakten. ■

^[1] *Opgørelsen omfatter ikke udgifterne til Det Kongelige Teaters og Danmarks Radios kor og orkester

^[2] **Bevillingsstørrelse efter udmøntning af flerårsaftalen

FOTO: CLAUDIUS BJØRN LARSEN/SCANPIX

OG TEKSTEN SYNGES PÅ MELODIEN...

Af Katrine Ring

BLÅ BOG

Katrine Ring (f. 1960), dj og musikskribent. Har siden 1982 beskæftiget sig professionelt med musik og især den alternative del af scenen. Først som sangerinde, siden 13 år som radiovært og musikjournalist på Danmarks Radio og TV, festivalarrangør i Kulturby 96, bidrager til en række opslagsbøger om musik. Har spillet som dj siden 1992 og siden 1998 skrevet om slik og musik i Eurowoman. Medlem af Det Danske Filmintituts bestyrelse.

Et folk uden sange er utroværdigt, skrev Shakespeare. Sange er en nødvendighed for selv det mest primitive folkeslag. Sang og musik er den hurtigste samtidskommenterende kunstform. Fra time til time kan vi skabe aktuelle kommentarer, beskrive følelser og komme tæt på det øjebliksbillede, vi lige har oplevet. Musik og sange er vores erindring og vores kultur. Vores drømmespor og vores Danmarkshistorie.

Minderne har vi da lov at have

Alle gode gange tre. Først var der tresserrevival, så kom der en halvfjerdsrevival, og lige nu er firsernes musik fundet frem. Det er et årti, der kan prale af en stor og varieret musikproduktion i Danmark. Der er masser af finde frem, og meget af det hører vi i disse dage. Der reklameres med firsermusik på tv. Opsamlingscd'er er fyldte med årtiets hits og hits-der-næsten-kunne-have-været-hits fra firserne. Musikere spiller firsermusik, diskoteker lokker gæster ind med toner fra firserne, og enhver bodega med respekt for sig selv har sange med Sanne Salomonsen, Sebastian, Dodo & The Dodos og Sort Sol på lydanlægget. Nogle vover endda at synge med.

Men hvordan kommer vi til at se tilbage på 1990'erne? Hvilke lydspor vil vi huske? Hvilke musiknavne vil blive udødeliggjorte på nye opsamlings-cd'er? Havde 1990'erne ikke en Anne Linnet, Gasolin, Lis Sørensen, Kim Larsen, Keld Heick? Eller er de blot ikke trådt i karakter endnu, tre år efter at årtiet er slut? Hvad var det, der skete? Hvor blev sangen af?

1990'erne var en dekade i opbrud. Pladebranchen og musikbranchen stod midt i en holdningsændring. Hidtil havde der været en fornuftig balance mellem at skabe hits og at udvikle musikpersonligheder. Det var noget, der kunne tage år at udvikle. Undervejs blev der udsendt adskillige album, og når det gik godt, fik musikeren gruppen/solisten sit gennembrud, og branchens investering betalte sig både som en forretning og som et kunstnerisk udtryk. Kunstnerens bagkatalog kunne relanceres og både pladeselskab og kunstner var glade. Men den strategi afviger pladeselskaberne fra i 1990'erne.

Der sker et musikalsk og et teknologisk skift. Rockscenens dynamik svigter. Dj-kulturen med discjockeyer, der producerer deres egen musik i deres soveværelser, træder ind på scenen. Teknologien til at producere

musik kan nu proppes ind i en lille kontorcomputer. Fra at have kostet en årsløn eller to få år tidligere koster teknologien nu blot en månedsløn. Mange af de unge, der normalt ville stå i et øvelokale og blæse trommehinderne ud med rockmusik, vender ørerne mod computeren og begynder at producere deres egen musik. Ja, de udsender endda selv musikken og springer således de etablerede led over; de skaber deres egne små pladeselskaber, managements og distributioner. Sangene bliver sunget, men de bliver ikke bragt ud på det store marked, hverken det danske eller det udenlandske. I stedet får 80'ernes store navne kunstigt åndedræt. Musik- og pladebranchen satser stadig på de gammelkendte idéer og har slet ingen fornemmelse af de nye scener, der dukker op igennem årtiet. Og de opdager slet ikke teknologiens muligheder, før det er for sent, og MP3-filerne ryger gennem internettet. Tro pokker, at branchen bliver taget med bukserne nede.

Baconeksport

Det er en gammelkendt lærdom; man kan ikke overlade kunsten til forretningsfolk. De vil tjene penge. Kunstnerne vil tjene kunsten. Sådan lyder det evige omkvæd i sangen om kunsten og erhvervslivet, og temaet ligner til forveksling en uheldig kærlighedshistorie, hvor pengene afgør kærligheden, og trivialpoesien folder sig ud i fuldt kor med et omkvæd, alle kan synge med på. Noget er der nu nok om det.

Alligevel er der to succes historier, der trænger igenem 1990'ernes tristesse. Den ene er historien om Ace of Base. Det er en svensk popgruppe, der har skrevet kontrakt med det danske pladeselskab Mega Records. Popmusikken er ret uinteressant, men Ace of Base sælger alligevel millioner af plader herhjemme og i udlandet. Mega tjener gode penge på gruppen. Så kunne historien være endt her. Men når erhvervsliv og kunsten får et fælles mål, så sker der en udvikling. De rare penge fra Ace of Base-salget beslutter Mega at investere i danske talenter. På et tidspunkt er mellem 200 og 300 personer i gang med musikproduktioner på Mega. 10 år senere er mange af disse stadig med til at definere ny dansk musik. Bedst kendte er nok jazztrommeslageren Thomas Blachman og rapperen Al Agami, der tager chancen for at skabe noget unikt. Takket været en svensk popgruppe får vi altså skabt en ny formular for dansk populærmusik.

“...hvordan kommer vi til at se tilbage på 1990'erne? Hvilke lydspor vil vi huske? Hvilke musiknavne vil blive udødeliggjorte på nye opsamlings-cd'er? Havde 1990'erne ikke en Anne Linnet, Gasolin, Lis Sørensen, Kim Larsen, Keld Heick? Eller er de blot ikke trådt i karakter endnu, tre år efter at årtiet er slut? Hvad var det, der skete? Hvor blev sangen af?”

Den anden succes historie er eventyret om den danske popgruppe Aqua, der i 1998 solgte så mange plader på det internationale marked, at de overtrumfede dansk baconeksport. Her taler vi om et beløb på over 700 millioner kroner. Det var noget, der gav genlyd både i Erhvervsministeriet, Kulturministeriet og medierne. Det var resultatet af års udvikling, arbejde og investering.

Disse to historier er ikke nok til at skabe en halvfemserrevival. Eller en musikalsk bredde. Opsamlings-cd'en bliver noget pauver. Det er, hvad der sker, når musikens erhvervsliv ikke orienterer sig i det brede kulturliv. Dette kultursyn er kulmineret i det absolutte kunstprodukt Popstars, som i bedste fald er kunstnerisk ligegyldigt. Cd-salgstallet er ikke imponerende, når man tager i betragtning, at projektet har været fulgt og vist i primetime-tv gennem adskillige uger. Tv-udsendelserne er et tocifret millionbeløb værd i reklamekroner. Og hvad var det nu, deres hit hed...nej vel, det har vi lykkeligt glemt.

Økologi og åbenhed

Der skal økologisk tænkning ind i musikens erhvervsliv. Eksemplet med Mega Records viser, at kontakt med rødderne og de små miljøer er et vitalt udgangspunkt. Det synspunkt understøttes af moderne teorier om et samfund i vækst, som den amerikanske professor Richard Florida har beskrevet i sin bog The Rise of The Creative Class. Han er professor i regional økonomisk udvikling ved Carnegie Mellon University i USA. Han beskriver to vilkår for at have et samfund i vækst.

Det ene, påviser Richard Florida, er investeringen i kultur. Det betyder, at man skal sørge for at få fat i de mennesker, der skaber kreativ energi. Man skal investere bredt i talent. Dvs. ikke blot den finkulturelle del med museer, ballet og teater, men også den mere street-orienterede urbane kultur såsom skatere, grafitkunstnere, musikere, discjockeyer, slam-poets, lokale kunstmiljøer, alternative filmfolk osv. Det skaber energi, det skaber vækst, og

det skaber kultur. Det har vist sig at være fatalt for byernes vækst og energi, når der er mange forbud, f.eks. mod skateboards og udendørsservering og indførelse af tidlige natklublukketider.

Det andet redskab til et samfund i vækst, påviser Richard Florida, er indvandrerpolitikken. I et interview i Orientering på DR P1 for nylig anbefalede professoren, at hvis smålande som Danmark kom overvinde modstanden over for indvandringen, så vil fremtiden kunne se lys ud. Og Danmark ville kunne realisere sit ønske om økonomisk vækst. Åbne samfund giver rige og kreative kræfter fri. Og jeg præciserer, at Richard Florida er professor i økonomi.

Det er tankevækkende udsagn, der går imod dagens politiske dagsorden. Ønsket om en såkaldt normalisering af Christiania må anses for at være et anslag mod kulturel vækst, der ellers kunne komme Københavns kulturliv og økonomiske vækst til gode. Og ser man indvandringen i en musikalsk sammenhæng, så hedder det nye musikalske eventyr Outlandish. En gruppe unge mænd, der er 1.- og 2.-generations-indvandrere, og som med begavelse har skabt et unikt udtryk. De beskriver den kulturelle mangfoldighed, der er blevet en ufravigelig del af den danske kultur og identitet. Outlandish har høstet priser og gode salgstal herhjemme og er i gang med at indtage Europa. De skaffer penge og goodwill til Danmark.

Rødderne rocker

Nu er dansk musik på vej tilbage i god form. Men det sker via udlandet, og det sker med en rockrevival... Navne som Raveonettes og Nu har forlængst krydset landegrænserne og skrevet kontrakter i udlandet. Akkurat som Mew, Junior Senior og en række andre navne. Fælles for dem er, at de har haft små uafhængige pladeselskaber som springbræt – ikke til et større selskab, men til udlandet. Musikalsk er det hverken nyt eller originalt. Til gengæld er der noget helt andet, som

sælger; det udefinerbare danske touch. Det var det, der oprindeligt solgte Aqua til udlandet.

Den elektroniske musik udgives stort set kun i udlandet, fordi der er så få danske selskaber, der tør binde an med den type musik. Musikkøbmændene tænker meget snævert på det danske marked. Og det kan jo undre, når den ene danske elektroniske musiker efter den anden skriver kontrakt i udlandet, og stort set al elektronisk dansk musik udsendes på udenlandske selskaber. Og det sker samtidig med, at de elektroniske folk har indtaget spillestederne i de store danske byer og skaber masser af energi i den urbane kultur. Noget tyder på, at her skal erhvervslivet agere radikalt anderledes og tænke såvel globalt som lokalt. Som sagt: Kultur skaber vækst.

Tak for sangen

En af måderne at præsentere dansk musik på, er de store internationale musikmesser. Den ældste er Midem i Cannes. Danmark, dvs. Kulturministeriet, skal være vært for åbningsaftenen på Midem til næste år. Her er en kærkommen lejlighed til at præsentere bredden og kvaliteten i dansk musik, og det skal ikke være med laveste fællesnævner. Vær modig og sats højt. Sats på blandingen af eksperimenter og tradition. Det smalle og det mangfoldige. Åbningsaftenen giver anledning til at få formuleret langsigtede strategier for dansk musik. Det skal afspejles i åbningsprogrammet. Og forhåbentlig omfatter det også et engagement i musikmesserne i Miami og Køln. Fyr den af, ville nogle sige.

Foreløbig er det sådan, at 1990'ernes lydspor er noget slingrende. Den officielle version af revival-cd'en vil formodentlig være en sørgelig affære. Eksperimenterne findes på forældede harddiske eller i udlandet og indeholder nøglen til et Danmark, som de fleste slet ikke kender til. Det må ikke ske igen. For et folk uden sange er utroværdigt. Det siger Shakespeare selv. ■

I Århus ligger det lille spillested **Musikcaféen** i en gård bag en af byens små gader. Stedet er gammelt og måske slidt, men man skal ikke lade skindet bedrage. Musikcaféen er blandt de kun 18 spillesteder, der er i Danmark er godkendt som “regionalt spillested”.

BLANDT SPILLESTEDERNES SPYDSPIDSER – PÅ TRODS

Af Oliver Stilling

Er man i tidsnød og vil indsnuse et dækkende destillat af Århus midtby, før færgen forlader havnen, bør man søge i retning af Mejlgade. Mejlgade har lidt af hele den særlige cocktail, der udgør Århus; her bor bondesnu jysk provinsidyl dør om dør med frejdigt foretagsomme typer og optimister af yngre århusiansk årgang. Her ligger for eksempel et nyere påfund som Café Ris Ras Filiogongong vis-a-vis J.C. Juuls Eftf., som reklamerer med at være Danmarks ældste farveforretning. Og Mejlgade er hjemsted for innovative tiltag som KaosPiloterne, Frontløberne og små it-virksomheder.

Skulle man blive hængende i gaden, til mørket falder på, og lysene i de små vinduer tændes, ender turen måske på Musikcaféen i baghuset til nr. 53, et af landets 18 certificerede regionale spillesteder. Med en smule held i sprøjten er det den næste uprøvede og funk-lende Marie Frank, Swan Lee, Carpark North, Saybia eller Mew, der er på plakaten den aften. De har nemlig alle slået deres folder på Musikcaféen, inden de slog igennem og blev allemandseje. Sådan en aften kunne blive en god aften.

“I øjeblikket er udbuddet af talenter ret stort. Det bugner på

den danske scene, det mener jeg sgu,” fortæller Musikcaféens energiske leder og programlægger, Gitte Nielsen.

Da Kulturkontakten fanger hende på kontoret, er hun stadig ved at samle de sidste tråde til efterårs-sæsonens program. Gitte Nielsen, der er uddannet pædagog, har været en drivende kraft i tegningen af spillestedets profil, siden hun blev ansat som leder i 1994, og det er hovedsageligt hendes fortjeneste, at Musikcaféen har været med i spillestedsordningen, fra den startede i januar 2000.

Da hun kom til, var Musikcaféen, med hendes egne ord, “meget mørk og dystert og undergrundsagtig”, og det var mestendels punk, grunge, hiphop og støjrock, som feg ud af højtalerne.

“Jeg oplevede, at det var et broget og rummeligt sted med mange typer brugere. Men også at stedet var forholdsvist loose med hensyn til udviklingstænkningen,” siger Gitte Nielsen.

Dengang var spillestedet en af aktiviteterne under Kulturbygningen, en lokal kulturforening med to musikscener, restaurant og ungdomshotel. Men Gitte Nielsen ville gerne forsøge at opkvalificere og udvikle Musikcaféen, og i 1999 blev stedet adskilt fra Kulturbyg-

ningen. Guleroden i horisonten var netop muligheden for at blive et regionalt spillested, husker hun.

“Vi sagde til os selv: ‘Tænk, hvis man kunne komme ind i klubben af spillestedernes spydspidser’”. Og det var lige, hvad der lykkedes, da Musikcaféen arbejdede hårdnakket og målrettet på at honorere Statens Musikråds fire krav til de regionale spillesteder – et musikalsk kvalitetsprogram, en nyskabende profil, ambitioner og professionel drift.

Således er stedet kommet et stykke, siden det startede som venstreorienteret dilettantscene på græsrodsniveau i 70'erne (og i øvrigt senere spillede en vis rolle for punkens og hiphoppens indtog i Århus).

Spillested til halv pris

Spørger man Gitte Nielsen, er det næsten et mirakel, at det har kunnet lade sig gøre at blive et regionalt spillested. Men hvorfor?

Gitte Nielsen hiver det store nøglebundt frem, og kort efter står vi nede foran scenen og kigger rundt i krogene. Det er højlys dag, og ved et bord midt på gulvet sidder to unge teknikere med en bærbart computer og tester noget lyd. Scenen er lille og hæver sig ikke højere over publikumsarealet end et beskedent trappetrin. Her og

Regionale spillesteder

I januar 2000 trådte lovreglerne om de rytmiske spillesteder i kraft efter flere års forberedelser i både musiklivet og i Folketinget. Lovreglerne fik kaldenavnet spillestedsloven, selvom de er en del af den eksisterende

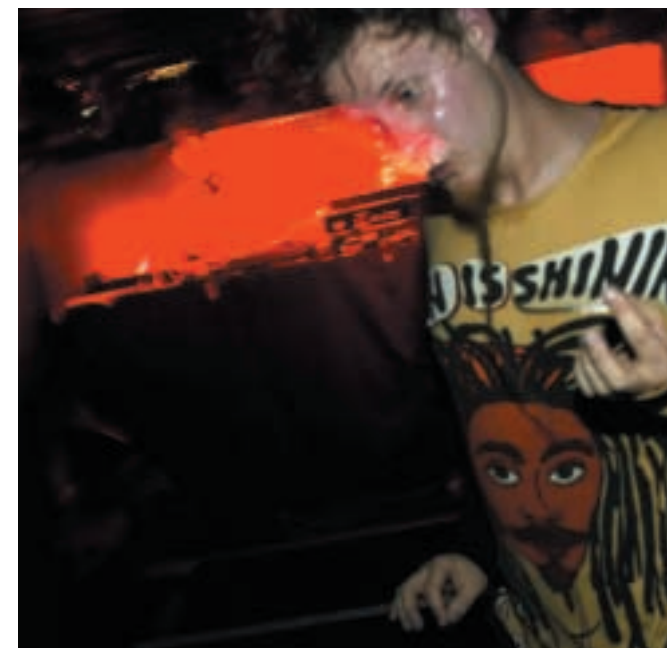
musiklov. I følge loven har Kunstrådet mulighed for at give tilskud til regionale spillesteder under forudsætning af, at de modtager kommunal eller amtskommunal støtte. I dag har Kunstrådet godkendt 18 spillesteder over hele landet som regionale spille-

steder. Spillestederne får støtte til driften af spillestedet som sådan i modsætning til godt 100 spillesteder, der kan få støtte til afholdelse af koncerter (den såkaldte honorarstøtte).

30 mio. kr. mere til spillestederne
Staten brugte i 2003 29,6 mio. kr. på spillestedsordningen. Som et led i Kulturministeriets musikhandlingsplan bliver beløbet forøget med yderligere 30 mio. kr. over de næste fire år til at udvikle ordningen.

FOTO: JOACHIM LADEFØR

der skaller væggene, og langs kanten af det lave loft løber ledninger og uspecificerede rør. Jo, rummet savner harmoni. I loftet over baren er der placeret et klimaanlæg, der tydeligt kan høres, hvis musikken på scenen er af den kæln, støjsvage slags. Sine steder er der pletmalt nødtørftigt, så lokalet, der engang fungerede som lager, fremstår nogenlunde præsentabelt.

Gitte Nielsen er ikke særlig stolt af Musikcaféens forfatning.

“Prøv at se!” siger hun og sender en pegfinger i retning af manglerne.

“I min terminologi er det markant under lavmålet.”

For eksempel beklager hun, at toiletforholdene er forkastelige. Bagest i lokalet er der unisextoiletter med dunkel belysning, og man ser den bugtende kø af trængende for sig, når gulvet er fyldt. Tættere ved baren kan man i bedste westernstil træde gennem et par elastiske svinglåger til et pudsgift zinkpissoir, som vel er et levn fra de glade 80'ere. Stedet trænger til en kærlig hånd. Var det ikke for de 18-20 frivillige (såsom dørfolk og bartendere) og fem unge i aktivring, kunne det vist ikke lade sig gøre.

Langt bedre ser det ud ude bagved i musikernes garderobe, som

for nylig er blevet totalrenoveret. Her er opstillet et par brikse, så de kan stavre lige i seng, når de våde af sved har givet alt på scenen, hvis de har det sådan.

Men det er tilsyneladende ingen dans på roser at få scenearealet, toiletterne og caféen op på et respektabelt plan. Spillestedsordningen går ud på, at staten giver det samme beløb som kommunen i tilskud. Da Musikcaféen i sin tid over for Århus Kommune budgetterede sin drift som seriøst kommende regionalt spillested med to millioner kroner, lød beskeden, at det skulle klares for cirka det halve – altså lidt over en million kroner – hvis Musikcaféen skulle med i ordningen.

Så sådan blev det, selv om det ifølge Gitte Nielsen burde være umuligt.

“Vi er regionalt spillested på trods. Det er totalt vanvittigt,” siger hun.

“Men det er jo også sjovt. Alligevel håber vi, at vi en dag kan nærme os et par millioner kroner (fra spillestedsordningen, red.).”

Klub brutal og Do or Die

Foruden Musikcaféen er der to andre regionale spillesteder i Århus: VoxHall, der har plads til 550 men-

nesker, og Train, der har en kapacitet på 800-900. Musikcaféen er med sine cirka 200 ståpladser det mindste sted. Det betyder, at der er en god spillestedsøkologi i byen, og at Musikcaféen qua sin størrelse helt naturligt går efter nye navne og bands med kant og skævhed. Det er således ikke de helt store danske stjerner, man skal regne med at finde på scenen.

Gitte Nielsen siger, at hun ugentligt modtager 15-20 henvendelser fra håbefulde musikere, enten på cd, skriftligt eller via en henvisning til en hjemmeside på internettet med musik. Af henvendelserne går hun videre med små ti procent, og af dem er der plads til en tiendedel i den hårdt bookedede scenekalender.

Men hvordan lokker man et stadig mere selektivt publikum (målgruppen er de 18-40-årige – herunder mange universitetsstuderende) til at komme og se unge, ukendte, uprøvede talenter?

Musikcaféen har en række brandede klubber, der skiftes til at indtage scenen på bestemte dage. Folk, der eksempelvis er til metal, ved, at det kan betale sig at tage på Musikcaféen, når aftenens klub hedder Brutal; er man snarere til punk eller garage, er det Club Do or Die, man skal gå efter; og indie-

folket kan tage hjemmefra, når klubben er Futastic.

“Vi har ikke et stampublikum. Man kan højst sige, at vi har et genrebestemt stampublikum. Du kan gå herved en aften og tænke: ‘Shocking!’ Det er det, jeg blandt andet synes, er morsomt ved stedet,” siger Gitte Nielsen.

For yderligere at markere sig som særegent regionalt spillested har Musikcaféen i årevis arbejdet “tværæstetisk”, som stedets leder kalder det. Det kan ske i projekter, hvor musikken møder billedkunst, design eller poesi, så publikum får bombarderet sanserne. I juli lagde for eksempel Musikcaféen ryg til festivalen Elektronisk Jazzjuice, hvor jazzen møder den elektroniske musik.

For tilnærmelsesvis at holde alle de bolde i luften er Musikcaféen og Gitte Nielsen afhængig af et godt netværk af folk fra forskellige miljøer, der har fingeren på pulsen inden for de forskellige musikalske genrer. Selv følger hun med, så godt hun kan, for hendes hjerte banker for musikken.

“Jeg er ikke alvidende. Man skal virkelig have sine antenner ude og være god til at skabe netværk og finde interessante samarbejdspartnere,” siger hun. ■

Piratkopiering af musik er et stort problem for musikerne. Men der er håb forude: Det bliver nu nemmere at købe legal musik på internettet og igen ulovligt at kopiere lånte cd'er. Kulturkontakten ser på musikdistributionens historie og den seneste udvikling.

LOVLIGE KOPIER TIL FOLKET

Piratkopieringens historie er ikke opløftende læsning for musikbranchen. Vi hører mere og mere musik og betaler for mindre og mindre. Men nye internet-initiativer kaster måske lys over fremtiden.

I Danmark er musikinteressen og musikforbruget stort. Der er musik overalt: i supermarkedet, på gaden, i telefonen, i hjemmet og i radio og på tv, hvor selv nyhederne nu også har underlægningsmusik.

Det kolossale musikforbrug afspejles dog slet ikke i den professionelle del af branchen. Pladesalget skønnes nemlig at være næsten halveret i løbet af et kort årrække, og det samlede tab for musikbranchens anslås til at være 500 mio. kr. om året. Mange musikere må nu spejle langt efter royaltychecken og i stedet tage arbejde som avisbud eller rengøringsassistent.

Ser man på udlandet, er situationen ikke meget bedre. I USA anså man ellers længe pladeselskabsbranchen for at være et meget lukrativt område. Når kapitalstærke investorer stod klar med utålmodige dollars, var musikbranchen for få år siden et af de områder, investeringsrådgivere foreslog investeringer i. Den musikalske branche var både nemmere at overskue og mindre usikker end filmbranchen. Men

those days are gone! Den internationale musikbranche kan nu måbende konstatere, at cd-salget også globalt set næsten er blevet halveret, og på verdensplan gættes musikbranchens tab til at være på 53 milliarder kroner.

Talentfulde upcoming

Grotesk nok har man herhjemme samtidig med krisen set en eksplosion i vækstlaget. Først var der Aqua. De kom, så og sejrede med "Barbie Girl", en succes der kulminerede i 1998 og pludselig bragte respekt til danske dance-acts og producere, der i ti år havde øvet sig i det spirende Electronica, dj & klubmiljø. Her i 2003 er Aquas dance på retur, men rockmusikken bobler som aldrig før. Lokalt anført af navne som Saybia, Carpark North, Tim Christensen, Swan Lee og The Fashion, konkurrerer Junior Senior og The Ravonettes nu på lige fod med udenlandske acts om hitlisteplaceringer på hidtil uopnåelige eksotiske steder som England og USA.

Misforholdet mellem vækstlagets eksplosion og manglende indtjening har naturligvis givet anledning til mange spekulationer i branchen. En af de mest brugte forklaringer på det faldende salg er naturligvis digitaliseringen og udbredelsen af computere med hurtig internetadgang

og deraf følgende download og piratkopiering. Det er blevet hurtigt og nemt at skaffe sig gratis musik. Det er faktisk mere besværligt at købe morgenbrød hos bageren, end det er at downloade det sidste nye hit med Robbie Williams.

Skidt moral

Og nemheden har dannet en ny moral, godt hjulpet til af en liberal lovgivning, der tillod biblioteksbrugere at låne et vognlæs cd'er og fuldt legalt tage kopier af hver eneste. Uden nogen som helst kompensation til ophavsfolkene. Og danskerne elsker alt, hvad der er nemt. Er det nemt, kan det vel ikke være ulovligt? Og Aqua er vel millionærer? Sådanne tanker øjensynligt hele nye generationer af borgere, der af forældregenerationen har lært, at det at snyde i skat eller undlade at betale tv-licens er nemt. Og noget man bare gør, hvis det passer en.

Den digitale turbulens har været stor i det danske musikmiljø. Vinden har blæst med orkanstyrke, og bølgerne har gået højt, helt op til lovgiverne. Den nye musikhandlingsplan fra Kulturministeriet søger at dæmme op på en række af områderne, bl.a. ved at foreslå, at det nu bliver ulovligt at kopiere lånte cd'er, og at det kan give op til 4 års fængsel at piratkopiere.

Det begyndte med cd'er

Paradoksalt nok har musikindustriens selv været med til at skabe problemet ved at gøre fejlfri kopiering og hurtig distribution muligt og er så at sige blevet kvalt i en af sine egne opfindelser. Det begyndte i starten af 90'erne, da giganter som bl.a. Sony og Philips satte gang i udbredelsen af musikmediet Compact Disc. Det nye medie – også kaldet cd – var digitalt og afløste vinylpladen. Herefter eksploderede internet fra midten af 90'erne, og i dag anslår Danmarks Statistik, at 76 % af danskerne har opkobling til internet. Oveni kom så udviklingen af fildelingstjenester, der er det "pæne" navn for websites, der legalt er vært for illegal musikdistribution. Det sker ved hjælp af den såkaldte P2P ("Peer To Peer") teknologi, der muliggør direkte udveksling af filer mellem private brugere, mens man via software og en fælles website kan danne sig et overblik over titler, kunstnere, covers og øvrigt indhold på de mange private harddiske.

Phonofile: En digital motorvej

Det er indlysende, at også musikbranchen er nødt til at tage nogle initiativer for at imødegå krisen. Verden over har man da også set forskellige forsøg på at oprette onlinetjenester, hvor mu-

FOTO: VINAI DITTA/JOHN/SCANPIX

Bangkok 2003: En thailandsk arbejder destruerer godt 500.000 pirat-cd'er og andre varer med en damptrølle. I Danmark er en række mindre drastiske tiltag på vej, der skal bekæmpe piratkopieringen og gøre det nemmere for borgerne at downloade musik lovligt fra internettet.

sik nemt, lovligt og billigt kunne downloades. Men først da computerfirmaet Apple i maj 2003 lancerede "iTunes Music Store" i USA, skete der noget. Shoppen slog på den første uge alle rekorder med 1 million downloads, selvom konceptet kun henvender sig til Mac-brugere og kun distribuerer amerikanske selskabers musik. I Apples virtuelle pladeshop koster en sang 99 cent (omkring 6,50 kr.).

I Danmark er der også taget flere initiativer. TDC har i august åbnet "TDC OnLine Musik" med 180.000 musikfiler. Telegigantens version bygger på et engelsk koncept, OD2, hvor bl.a. Microsoft står bag. OD2 er en direkte konkurrent til Apples "iTunes Music Store", virker kun

til Windows og har ikke helt Apples brugervenlighed. Man skal være abonnent, men kan både lytte, leje og købe musikken.

Når det gælder dansk produceret musik, er danske udøvere, ophavsfolk og pladeselskaber gået sammen om at skabe selskabet Phonofile. Formålet er at gøre det nemt for danskerne at købe lovlig musik på nettet. Under sloganet "Vi skal bygge en motorvej" er Phonofile, under ledelse af direktør Jesper Bang Olsen, ved at realisere planerne. Målet er klargøring af onlinesalg af al dansk musik, der er udgivet siden 1985, hvilket er op imod 100.000 musiknumre fordelt på 15.000 cd'er. Al musikken findes i forvejen på Statsbiblioteket i Århus, idet musikbranchen har

pligt til at aflevere et eksemplar af enhver ny cd til biblioteket. Phonofiles rolle er ikke at sælge musikken, men at udbyde en teknologi til detailhandlen og styre den ophavsmæssige administration. Man opfatter sig selv som "tovholder" for musikken, der på den digitale motorvej skal køres hjem på forbrugernes harddisk. Statsbiblioteket i Århus står sammen med Phonofile og så det nemt for danskerne at købe lovlig musik på nettet. Under sloganet "Vi skal bygge en motorvej" er Phonofile, under ledelse af direktør Jesper Bang Olsen, ved at realisere planerne. Målet er klargøring af onlinesalg af al dansk musik, der er udgivet siden 1985, hvilket er op imod 100.000 musiknumre fordelt på 15.000 cd'er. Al musikken findes i forvejen på Statsbiblioteket i Århus, idet musikbranchen har

pligt til at aflevere et eksemplar af enhver ny cd til biblioteket. Phonofiles rolle er ikke at sælge musikken, men at udbyde en teknologi til detailhandlen og styre den ophavsmæssige administration. Man opfatter sig selv som "tovholder" for musikken, der på den digitale motorvej skal køres hjem på forbrugernes harddisk. Statsbiblioteket i Århus står sammen med Phonofile og så det nemt for danskerne at købe lovlig musik på nettet. Under sloganet "Vi skal bygge en motorvej" er Phonofile, under ledelse af direktør Jesper Bang Olsen, ved at realisere planerne. Målet er klargøring af onlinesalg af al dansk musik, der er udgivet siden 1985, hvilket er op imod 100.000 musiknumre fordelt på 15.000 cd'er. Al musikken findes i forvejen på Statsbiblioteket i Århus, idet musikbranchen har

Borgerne vil allerede i den nærmeste fremtid kunne få glæde af Phonofiles musikudbud. Kulturministeriet har som en del af en større plan for musikken givet 4 mio. kr. til et toårigt forsøg, som skal give folkebibliotekernes brugere gratis adgang til at låne musik fra begyndelsen af 2004. ■

KAMP MOD PIRATKOPIERING

Med Kulturministeriets nye musikhandlingsplanen får pladeselskaber og musikere hjælp til kampen mod piratkopiering af musik. Ministeriet vil gøre det lettere at forstå, hvad der er rigtigt og forkert, lettere at hente musik lovligt på internettet og dyrere at bryde loven.

Initiativerne er:

Oplysning om regler for kopiering: Det skal være lettere for borgerne at sætte sig ind i reglerne for kopiering.

Derfor forstærker Kulturministeriet sin informationsindsats om ophavsret ved at åbne en ophavsretlig infokiosk. Infokiosken kan f.eks. udvikle særligt informationsmateriale til unge om downloading og sørge for, at der bliver holdt foredrag rundt om på skoler, gymnasier m.m.

Phonofile: Phonofile er en teknisk infrastruktur, der i løbet af efteråret begynder at levere dansk musik online til en række partnere. Det er lovligt, og alle rettighedshavere

får deres retmæssige betaling for at skabe og producere musik. Kulturministeriet har støttet Phonofiles tilblivelse, og nu vil ministeriet give borgerne adgang til Phonofiles musikudbud gennem folkebibliotekerne. På biblioteksfronten forventes Phonofile at være fra start fra årsskiftet. Der er afsat 4 mio. kr. over en toårig forsøgsperiode til projektet.

Ulovligt at kopiere lånte cd'er: Det bliver igen ulovligt at kopiere lånte cd'er. Lovforslaget fremsættes i

begyndelsen af oktober 2003.

Karenstid: Der kommer karenstid på nye cd'er på bibliotekerne, så de først kan lånes efter en periode på nogle måneder.

Strengere straffe for piratkopiering: Piratkopiering vil fremover i særlig grove tilfælde kunne give op til 4 års fængsel. Det er samme straf ramme som for grove tilfælde af tyveri. Lovforslaget fremsættes af Justitsministeriet i begyndelsen af oktober 2003.

På Danmarks største arbejdsplads er over 700 håndværkere i gang. Inden 1. oktober næste år skal de have lagt sidste hånd på det nye operahus på Holmen. Kulturkontakten kikkede forbi på en almindelig arbejdsdag.

OPERA UNDERVEJS

På Holmen er håndværkere nået langt med det nye Operahus' ydre. Taget, der kan dække mindst en fodboldbane, hænger nu i sin fulde størrelse; ydermurene er færdigbeklædte med kalksten fra Sydtykland, og den runde facade har fået glas på. Huset er ved at finde sin endelige ydre form, så man nu kan se, hvordan det kommer til at tage sig ud fra både Holmen og Amalienborgsiden. Indenfor er der endnu et stykke vej, før de over 1000 rum og to scener står færdige, men

ifølge A.P. Møller Fonden holder byggeriets tidsplan, så 1. oktober næste år slår huset sine døre op. I første omgang bliver det dog kun for de af Det Kongelige Teaters medarbejdere, der fremover skal arbejde i huset. Publikum må vente til begyndelsen af 2005, hvor teatret regner med at have premiere på den første forestilling.

Interessen for at se byggeriet har været stor. 18.000 mennesker kom forbi, da A.P. Møller åbnede

byggeriet for offentligheden en weekend i juni, og selv om det nu ikke længere er muligt at komme ind og se byggeriet, får Svend Gunbak dagligt opringning fra både danske og udenlandske journalister, der gerne vil på besøg.

Operaen er en gave til staten fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene formål. Når operaen er taget i drift, er den Kulturministeriets ansvar.

FRA AMALIENBORG

Operaen set fra Amalienborgsiden. Når huset er oplyst, vil man kunne stå i Amaliehaven og se gennem foyeren helt ind til det store scenetæppe. På hver side af operaen ses to af de kraner der er blevet brugt til byggeriet. Den største af dem måtte

lejes i Tyskland og kom hertil i 18 lastbiler.

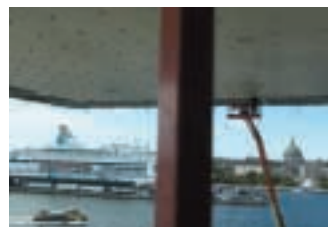
(th): Et kig gennem det øverste af foyerens glas-tag. Operaen bliver 38 meter høj, fordelt på fem etager. Derudover bliver der 9 underjordiske etager.

UDSIGT TIL KRANER

Et par håndværkere arbejder på husets nordside. I baggrunden ses svingkranerne, der er det sidste, der er tilbage fra dengang B&W's skibsværft lå på området. Svingkranerne er fredede og bliver

stående, når operaen åbner, men mellem dem og huset bliver der gravet en 17 meter bred kanal.

SIDSTE HÅND PÅ TAGET

(th.) De sidste plader svejses fast under taget, der er 158 meter langt og 90 meter bredt, mens selve huset 126 meter langt og 90 meter bredt.

(tv.) Der sættes glas på den store runde facade, der bliver operaens hovedindgang. I baggrunden ses Oslobåden, som 1. oktober 2004 flytter til sin nye kaj ved Møllebassin. Herefter går byggeriet af det nye skuespilhus i gang. Huset skal ligge på Kvæsthusbroen syd for Oslobåden.

MELLEM SCENERNE

(**ov.**) Et kik til isolationen mellem operaens store og lille scene. Det store scenerum er ikke meget større end gamle scenes på Det Kongelige Teater, men mens der på gamle scene kun kan spilles én slags forestilling på samme dag, kan der i operaen spilles f.eks. ballet om formiddagen og opera om aftenen. Det skyldes, at der i operaen kan sættes

fem forskellige scener op på samme tid.

(**th.**) Et par håndværkere er ved at svejse loftet i lille scene på plads. Scenen bliver en eksperimentalscene med plads til godt 200 tilskuere, mens der på den store scene vil kunne sidde omkring 1.400 tilskuere.

Regeringen udsendte den 27. august sit supplerende regeringsgrundlag “Vækst, velfærd – fornyelse II”. Kulturminister Brian Mikkelsen skriver i den anledning om, hvad det betyder for kulturen.

EN LEVENDE KULTUR

Af kulturminister Brian Mikkelsen

“En levende kultur”, kalder regeringen afsnittet om kulturpolitik i sit supplerende regeringsgrundlag. Er den danske kultur da døende, kunne en læser måske fristes til at spørge.

Tværtimod!

Vi kalder afsnittet om kulturpolitik for en levende kultur, netop for at betone, at den danske kultur er levende og dynamisk. Vi bruger denne titel, fordi vi gerne vil have flere til at forstå, at vi må ophøre med at behandle kultur som noget skrøbeligt og orkidéagtigt. Kulturer er ikke svage. Kultur er ikke en truet dyreart, som skal indhegnes eller fredes, lige så lidt som danskernes kultur er døende eller på retur. Den er måske ligefrem stærkere end nogensinde.

Se f.eks. bare på de mange lokale og regionale initiativer og projekter, der skyder op over det ganske land, bl.a. i forbindelse med den særlige Provinspulje. Se på kultur-

debatten, som er mere levende og spændende end i lang tid. Se på de mange nye talenter inden for snart sagt alle kunstarter. Gå på museum, i biografen eller til koncert. Der er masser at vælge imellem. Og masser af modsætninger og spændinger. Det er gode tegn på en kultur i lyslevende live.

Når vi udsender et supplerende regeringsgrundlag, er det, fordi regeringen knap halvvejs i valgperioden har gennemført størstedelen af de konkrete forslag og initiativer, som lå i det oprindelige regeringsprogram “Vækst, velfærd – fornyelse”.

Ud over sidste års brede aftaler om henholdsvis dansk film, kunststøtte, kunstneriske uddannelser og biblioteksafgift, er der på kulturens område bl.a. indgået forlig om privatisering af TV 2, holdt auktion over den femte og sjette radiokanal, ligesom vi har forbedret musikens vilkår med den ny musikhandlingsplan “Liv i musikken” og taget nødvendige skridt til bekæmpelse

af doping og seksuelle overgreb i idrættens verden.

Med det supplerende regeringsgrundlag arbejder vi nu bl.a. på en ny sprogpolitik, som skal sætte fælles normer for, hvad der er god, dansk sprogpraksis på forsknings- og uddannelsesinstitutioner, i medier og film. Vi tager også initiativ til en styrkelse og bedre formidling af kulturarven, ikke mindst for at give befolkningen mulighed for opleve kulturarven på nærmeste hold. Desuden ønsker vi at fortætte alliancen mellem kulturliv og erhvervsliv, bl.a. ved at gøre virksomheders donationer til kulturinstitutioner fradragsberettigede. Her er der ligesom med vores forslag om skatteudligning af kunstneres indtjening tale om indirekte støtte frem for bare mere direkte støtte, klapsalver og automatik.

Det er tvungende nødvendigt at huske på, hvad politik kan, og hvad politik ikke kan. Politik er ikke alkyymi og kan hverken redde kultu-

ren eller kunsten. De er begge produkter af flere generationers hukkelse, sympati og konflikter og bliver til i mødet mellem mennesker, idéer og færdigheder. Kulturen arver meget og opfinder noget andet. Hvad vi fra politisk hold kan gøre, er udelukkende at fremme de bedste rammer og de gunstigste betingelser for kunstens og kulturens frie udfoldelse. Vi kan ikke fylde kulturen med mening. Meningen kommer fra kulturen selv. Og kulturen er er stærk, ikke tубerkuløs, den er levende, ikke det modsatte.

Det er ud fra denne grundholdning, at regeringen anvender kulturpolitikken til at lægge vægt på kvalitet og talentpleje frem for på kvantitet, overadministration og gamle uvaner i støtteordningerne. Vi tror på, at kulturen er stærkere end alle teorier om den. Og vi arbejder for en kultur, der står på egne ben, frem for en kultur, der stiller sig tilfreds med at være en forsorgskultur. ■

DET DANSKE SPROG SKAL STYRKES

Det danske sprog skal styrkes, og det skal ske ved, at man både iværksætter nye initiativer og styrker de eksisterende. Det er den overordnede anbefaling fra det sprogpoltiske udvalg, som i september har afleveret sin rapport "Sprog på spil. Et udspil til en dansk sprogpolitik" til kulturminister Brian Mikkelsen. Udvalget har haft professor og direktør ved Det Danske Sprog- og Litteraturselskab Jørn Lund som formand. Rapporten skal danne grundlag for regeringens sprogpoltiske redegø-

relse, der skal forelægges Folketinget senere i år.

I rapporten anbefaler gruppen bl.a.:

- at elevernes sproglige udvikling i folkeskolen styrkes gennem en forøget indsats i skolen og på pædagog- og læreruddannelserne
- at forskningen følger en parallelsproglig strategi, hvor dansk styrkes, uden at engelsk eller andre relevante fremmedsprog nedprioriteres som videnskabs- og forskningssprog, og at formidlingen af videnskabelige resul-

tater på dansk styrkes

- at dansk sikres en placering i de videregående uddannelser som et hovedsprog i undervisningen
- at alle medier fastholder en sproglig korrekthed og udvikler en øget forståelse for sproglig variation
- at der på det dramatiske, litterære og filmiske område fortsat arbejdes med og udvikles støtteformer, der tager sigte på udviklingen af sproget gennem kunsten
- at den offentlige sektor målretter sin kommunikation til borgerne

- at dansk som erhvervsprog på alle niveauer sidestilles med fremmedsprog
- at man i både institutioner og hjem fremmer børns sprogudvikling ved at give gode rammer for samtale, fortælling, oplæsning, sang og leg.

Hele udspillet kan læses på www.kum.dk, og alle er fra 13. oktober velkommen til at blande sig i debatten om det på adressen www.danmarksdebatten.dk

A FAREWELL TO DANISH?

Vi er en nation af sprogskumlere og -kritikere. Mange danskere finder det danske sprog uskønt, medens sprog som fransk og italiensk vurderes højere på den æstetiske skala. Vi har knap nok løftet en finger for at bevare dialekterne, og nu er det for sent. Vi kan ikke lide sproget i storbyerne, især københavnsk er udsat for kritik. Og de unges sprog opfattes ofte som primitivt og rå. Vi underviser ikke ordentligt i dansk sprog i skolerne, kendskabet til grammatik er minimalt, stavefejl flourerer overalt, og mange videnskabsmænd har for længst vinket farvel til modersmålet. Så hvorfor egentlig fastholde det danske sprog? Ville det ikke være mere hensigtsmæssigt, om vi alle udelukkende betjente os af et verdenssprog?

Lad os begynde med at se på nogle argumenter for at have dansk som hovedsprog i Danmark.

Det realpolitiske argument: Langt de fleste taler og skriver dansk og kan ikke lade være med det. Dansk kan ikke afskaffes, højst modarbejdes.

Det semantisk-kulturelle argument: Det danske sprog udtrykker en dansk erfaringsverden, det rummer vores historie og kan dække vore aktuelle udtryksbehov.

Det mentale argument: Dansk sprog er en integreret del af de fleste danskeres bevidsthedsliv og dermed lettest at mobilisere og mest operativt, også i de fleste former for

kunst og videnskab.

Det globale argument: Dansk sprog er et bidrag til den sproglige mangfoldighed i verden. Kommer vi alle med det samme sprog og samme kulturelle ballast, har vi ikke meget at byde på.

Sprogpolitik på flere niveauer

Sprogpolitik var for få år siden et sjældent ord i dansk. Det er det ikke længere, og det er der flere grunde til. I løbet af nogle årtier har engelsk, især pga. USA's dominerende position, gjort sig gældende i dansk samfundsliv, ikke bare som første fremmedsprog, men på nogle områder i stigende grad som alternativ til dansk. Der tales flere sprog i Danmark end før; mere end én ud af tyve har ikke dansk som modersmål. Medierne lader os i stigende grad møde andre sprog og kulturer, så konsekvenserne af globalisering og internationalisering er mærkbare for så at sige alle.

Det danske sprogsamfund er i samme periode i en anden henseende blevet mere homogent. De regionalt betingede sprogforskelle er i nogen grad udvisket, men rigstalesproget er til gengæld i hurtig udvikling. Det sproglige danmarkskort er for ældre danskere mærkbart forandret.

Børns sproglige vilkår har på mange måder ændret sig i takt med udviklingen af nye familiemønstre og medievaner; institution og skole står for større dele af den sproglige opdragelse, og danskundervisningen har ændret sig, kvalitativt som kvantitativt. Alt dette

Af professor Jørn Lund, formand for Kulturministeriets sprogpoltiske arbejdsgruppe

har ført til øget interesse for det danske sprog og dets vilkår nu og i fremtiden. Sprogpolitik kan praktiseres på mange niveauer. Som led i større virksomheders organisering af intern og ekstern kommunikation udarbejdes der flere og flere såkaldte sprogpoltikker; de enkelte fagkredse kan udvikle terminologiske systemer på baggrund af en formuleret sprogpolitik, og på nationalt plan kan der arbejdes sprogpoltisk med forskellige varianter af samme sprog (fx i Norge) eller med flere forskellige sameksisterende sprog (fx i Schweiz).

Hvad mener eksperterne?

Danske sprogfolk har gennem nogle årtier ytret sig om sprogets vilkår i fremtiden. Nogle har været mere forskrækkede og bekymrede end andre, nogle ser knap nok et problem i den engelske påvirkning, og blandt politikere og erhvervsfolk er der personer, der finder det mere problematisk, at man vil fastholde dansk som hovedsproget herhjemme, når nu engelsk giver større global aktionsradius.

Alligevel tror jeg, at hovedparten af danske sprogfolk er enige om flg.:

1. Det danske sprog er ikke i øjeblikket truet som landets hovedsprog.
2. Det er mindre væsentligt at følge indvandringen af engelske låneord end at holde øje med de sprogbrugssituationer og domæner, der kan overgå fra at være dansksprogede til at blive engelsksprogede.

FOTO: HENRIK STENBERG

3. Blandt sådanne domæner er de videnskabelige genrer. Det kan dokumenteres, at flere og flere forskere fortrinsvis eller udelukkende skriver på engelsk. Endvidere har dansk fået konkurrence som undervisningssprog, især på de højere læreanstalter.
4. Erhvervslivets internationale orientering har gjort engelsk til concernsprog, især i store virksomheder. Det kan man konstatere med større eller mindre glæde, men det er en uundgåelig følge af globaliseringen. Man kan derimod modarbejde megen unødvendig og undertiden rent ud sagt latterlig brug af engelske termer inden for reklame, management, økonomi m.v.
5. Et sprog er ikke kun et kommunikationsmiddel, et sprog er en vigtig del af tænkning og forestillingsliv, og specielt modersmålet er bærer af en del af vores individuelle identitet – og samtidig et element, som kan fastholde os i et fællesskab med andre. At afstå eller miste sit sprog er en indgribende og dramatisk begivenhed.

Den diagnose vil de fleste være enige om. Uenigheden vedrører navnlig vurderingen af, hvor langt man kan komme med en lov. Ingen lov vil kunne standse sprogpåvirkningen fra verdens økonomiske stormagt, og man kan ikke gennem lov hindre folk i at sige hej, okay eller starte op. Man kan derimod fremme skolens arbejde med dansk og fremmedsprogene, med andetsprogsundervisning og

andre foranstaltninger til fordel for tosprogede børn, man kan støtte sprogforskning og litteratur, udvikle bedre sprogbrug i medierne og i offentlighedens henvendelser til befolkningen, og man kan sikre, at dansk fortsat udvikles som videnskabsprog og undervisningssprog på de videregående uddannelser.

Dansk politik på vej

Tidligere på året nedsatte kulturminister Brian Mikkelsen en arbejdsgruppe, der fik som opgave at skrive et oplæg til en drøftelse af en række sprogspørgsmål i det politiske system og i offentligheden. Udvalget har nu udsendt en rapport med en lang række anbefalinger.

Arbejdsgruppen ønsker at understrege, at sprogets udvikling ikke på alle områder lader sig styre direkte gennem lovgivningsinitiativer; sprog tales og skrives af mennesker, der i almindelighed befinder sig uden for de officielle regelsystemers rækkevidde. Men regering og Folketing kan på en række områder fastlægge rammebetingelser, der har stor betydning for sprog og sprogbrug. Arbejdsgruppen har derfor samlet sig om drøftelsen af sådanne rammer inden for uddannelse, forskning, offentlige myndigheder, erhvervsliv, medier og kunst, ligesom man har peget på en række muligheder, som den moderne sprogteknologi giver for en styrkelse af sprog og sproglig rådgivning. Men gruppen ønsker samtidig at påpege det personlige medansvar, hver enkelt har for sprog, sprogbrug og

“hvorfor egentlig fastholde det danske sprog? Ville det ikke være mere hensigtsmæssigt, om vi alle udelukkende betjente os af et verdenssprog?”

Kulturpolitisk kommentar

Af **Christoffer Boe**: Til forsvar for kunsten

BLÅ BOG

Christoffer Boe, f. 1974, filminstruktør. Uddannet fra Statens Filmskole i 2001. Hans debutfilm "Reconstruction" vandt debutantprisen Det Gyldne Kamera ved Cannes-festivalen 2003. Filmen havde premiere den 26. september.

32

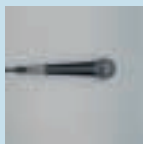
33

- 1. Det er svært at undgå virkeligheden.** For de fleste af os er det der, vi bor. Det betyder ikke, at jeg elsker den. At jeg lovsynger dens konsekvens. Den er en realitet. Man behøver sådan set ikke forholde sig til den – den er der alligevel. Men jeg kan da godt finde på at indskrive følelse i dens kulde. Smile over solen, der forsvinder i havet, marken, som blomstrer af frugtbarhed. I et kort øjeblik lade som om, det er et billede fyldt med skjulte meninger. Tænke: Det er sgu flot. Det er det selvfølgelig ikke. Det er bare natur. Og så er den egentlig ikke længere. Selvbedraget rækker ikke til, at det er noget, jeg vil.
- 2.** Jeg vil hellere billedet af marken end marken. For her er pludselig mere. Mere mening. Mere skønhed. Eller rettere: Her er skønhed. Kunsten behøver villen. Uden mennesket findes der ingen kunst.
- 3.** Dét i en sådan grad, at vi næsten ikke kan undgå at skabe kunst, hvor end vi går. Den blotte angivelse af intention kan transformere

- det døde stof til levende kunst. For mens du kan se på den flotte solnedgang og opleve naturen, for hvad den er (død), kan du ikke filme den. Ikke uden at gøre den til noget andet. Noget mere end den selv. I det sekund, kameraet ruller, er solnedgangen ikke en solnedgang. Naturen ophører med at være natur. Naturen har ingen mening. Kunst har ikke andet.
- 4.** Ned- eller opskrivningen af kunst til markeringen af intention er selvfølgelig en konkret udvikling affødt af kunstens egne tanker om, hvad den er. Kunsten har fået vokseværk. Men det er sådan set fint nok. Kunst står og falder ikke med dens omfang. Kunsten er en del af det at være menneske. Vi kan ikke undslippe den.
  - 5.** Men hvis kunsten er et vilkår, er politik et valg. Den bygger på troen om fællesskabets ansvar over for samfundet eller samfundets ansvar over for fællesskabet og/eller individet. Noget i den retning. Jeg følger ikke med. Jeg gider ikke. Politik etablerer ikke flere virkelighe-

- der. Der er ingen transformation af det døde til noget levende. Politik insisterer på det døde. Med krav om fælles deltagelse. Jeg vælger selv min kunst, og jeg ville også gerne selv vælge min deltagelse i politik. Så nemt er det ikke. Politik bestemmer for dig – med eller uden din deltagelse. Det er voldens sprog. Kunsten taler frihedens. Kunsten taler til lysten til at vide mere. Politik til at kontrollere din nabo.
- 6.** Hvor kunsten ikke kan tænkes ud af vores natur som menneske – og alligevel i selve sin udfoldelse og i sit møde med individet beholder en fundamental frihed (til at gå i dialog – til at lukke øjene – til at gå under forestillingen) – så insisterer politik på trods af sin vilkårlighed på at være absolut. Der er ingen diskussion. Du er med hele vejen. Med til at bestemme genre, historie & cast. Med til at skrive credits.

- 7.** Virkeligheden er kunstens afsæt – ikke dens begrænsning. Der er ingen naturlig slutning. Vi venter ikke på kunstens punktum. Det ville i hvert fald være tidsspild. Det kommer aldrig. Politikens problem er, at den tror, den er kunst. At den skal være i konstant forandring. Men politik benytter sig af volden og har dermed et fundamentalt anderledes forhold til sine omgivelser. Politik fører ikke dialog. Den står ikke i forhold til noget. Den er død i sin kerne. Den er et fundament. Det er politikens vrangforestilling, at den skal fylde mening i rammer, som den selv sætter. Politik kan aldrig give fylde – for fylde kræver dialog - frihed. Til gengæld kunne den gøre et magisk nummer, som ville slå selv kunstens små tricks. Den kunne sige: Det var det. Nu går vi hjem. Ser en film. Elsker med konen. Lever livet. Den kunne afvikle sig selv. Se, det ville være kunstfærdigt. Skønt den dag kommer vist aldrig. Men i kunsten kan jeg drømme om den virkelighed. Hvor det sidste ord i politiken er sagt.
- 8.** Men det er bare mig.

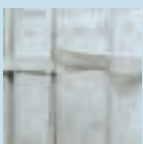

NYE SKRIDT I KULTUR- OG OPLEVELSES-ØKONOMIEN

Kulturminister Brian Mikkelsen og økonomi- og erhvervsminister Bendt Bendtsen præsenterede 3. september fem nye initiativer i den danske kultur- og oplevelsesøkonomi – samtidig med offentliggørelsen af publikationen “Danmark i kultur- og oplevelsesøkonomien – 5 nye skridt på vejen”.

Bag de fem initiativer er en bevilling på over 90 mio. kr. De fem initiativer er beskrevet nærmere i dette nummer af Kulturkontakten (se s. 4).

Læs desuden mere om “Danmark i kultur- og oplevelsesøkonomien – 5 nye skridt på vejen” på www.kum.dk. Se temaet “Kultur og erhverv.”

KULTUREN PÅ NÆSTE ÅRS FINANSLOV

Regeringens finanslovsforslag for 2004 lægger op til en række budgetforbedringer og omprioriteringer. De væsentligste nye initiativer og ændringer er:

- **Midler til kulturbærende institutioner**
Finanslovsforslaget fordeler størstedelen af Kulturministeriets andel af de såkaldte UMTS-midler på ministeriets kulturbærende institutioner, herunder Det Kongelige Bibliotek, Statsbiblioteket, Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek, Nationalmuseet, Statens Museum for Kunst, Kulturarvsstyrelsen og Statens Arkiver. Den resterende bevilling forventes anvendt til ph.d.-stipendier m.v. og til bevaring af digital kulturarv.
- **Styrkelse af designforskningen**
For at styrke designforskningen på Kulturministeriets uddannelsesinstitutioner skal der etableres et samarbejde mellem Danmarks Designskole, Designskolen Kolding, Kunstakademiets Arkitektskole samt Arkitektskolen i Aarhus. Finanslovsforslaget indeholder oprettelsen af et fælles designforskningscenter ved Kunstakademiets Arkitektskole.
- **Flere midler til Landsdelsorkestrene**
Landsdelsorkestrenes samlede bevilling øges med 6,0 mio. kr. i 2004 og 8,0 mio. kr. i de efterfølgende år. Bevillingsforøgelsen sker blandt andet for at styrke landsdelsorkestrenes arbejde med børn og unge og nye publikumsgrupper.

- **Merbevilling til Det Kongelige Teater**
Forhandlingerne om indholdet af en ny fireårsaftale med Det Kongelige Teater indledes dette efterår. Regeringens finanslovsforslag indeholder en merbevilling til Det Kongelige Teater på 12,0 mio. kr. årligt til den ny fireårsaftale. Desuden tilføres teatret 23,4 mio. kr. i 2004 og 25,0 mio. kr. i 2005, da datoen for overdragelse af operahuset er fremrykket til efteråret 2004. Hertil kommer et bidrag fra Københavns Kommune på 9,4 mio. kr. i 2004 til overdragelse af operahuset.
- **Ny bladpulje**
I forlængelse af en beslutning om at ophæve Trafikministeriets bladtillskud til uge- og månedsblade er der oprettet en bladpulje på Kulturministeriets budget. Målgruppen for denne nye bladpulje er uge- og månedsblade med almenyttige, undervisningsmæssige, kulturelle, miljømæssige og demokratiske formål. Den nye bladpulje er på 30,8 mio. kr. årligt. Puljen skal administreres af Biblioteksstyrelsen.

KULTUREN I REGERINGS-GRUNDLAGET

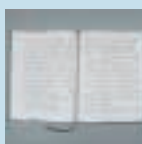
Den 27. august præsenterede regeringen sit supplerende regeringsgrundlag. På kulturområdet ses bl.a. følgende hovedpunkter i programmet for den resterende del af valgperioden:

- **Sprog** – Regeringen fremlægger forslag til en samlet sprogpolitik, der omfatter det danske sprog på alle fronter, herunder i litteraturen, på forsknings- og uddannelsesinstitutioner, i radio og tv og på internettet.
- **Kultur og erhverv** – Regeringen ønsker en stærkere alliance mellem kulturliv og erhvervsliv. Samspillet skal sikre en professionel produktion og formidling til gavn for kunstnere, publikum og dansk eksport. I lighed med regeringens øvrige skatteinitiativer på kulturområdet er målsætningen at fremme erhvervslivets kulturengagement og kunstens vilkår. Næste trin består i at øge virksomhedernes involvering i sponsorering af kultur. Regeringen vil fremlægge forslag om, at virksomheders donationer til kulturinstitutioner bliver fradragsberettigede.
- **Kulturarv** – Regeringen vil arbejde for en langsigtet bevaringsindsats, således at den fælles kulturarv bevares og formidles levende og nærværende til alle. Digitalisering af museers og arkivers samlinger og digital formidling giver sammen med arbejdende værksteder og nye

Af Thomas Jakobsen, Kulturministeriet
Fotos Casper Sejersen

udstillingsformer alle mulighed for at opleve kulturarven.

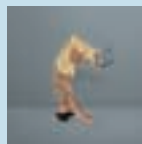
- **Medier** – De danske medier skal liberaliseres. For at styrke lokal-tv og -radio vil regeringen fremlægge et forslag til en reform af området. Samtidig vil regeringen for at sikre flerheden af dagblade søge at videreføre den nuværende ordning for moms på bladsalg og videreføre tillskud til dagbladsprojekter.
- **Idræt** – Regeringen ønsker at styrke befolkningens idrætsdeltagelse, især med henblik på børn og unge. Derfor vil der blive sat fokus på nye partnerskaber mellem det frivillige foreningsliv og offentlige institutioner som skoler, daginstitutioner og fritidsinstitutioner. Samtidig vil regeringen gribe hårdt ind over for doping og seksuelle overgreb i idrættens verden, der ikke skal være nogen frizone. Derfor stilles der i lovgivningen krav om, at de frivillige foreninger tager oplysning om nye ledere i Det Centrale Kriminalregister. Endelig vil regeringen fremsætte forslag til en ny eliteidrætslov, som skal skabe det bedst mulige fundament for eliteidrætten.

DET DANSKE SPROG SKAL STYRKES

Det danske sprog skal styrkes, og det skal både ske ved at man iværksætter nye initiativer og styrker de eksisterende. Det er den overordnede anbefaling fra det sprogpoltiske udvalg, som i september afleverede sin rapport “Sprog på spil. Et udspil til en dansk sprogpolitik” til kulturminister Brian Mikkelsen. Udvalget har haft professor og direktør ved Det Danske Sprog- og Litteraturselskab Jørn Lund som formand. Rapporten skal danne grundlag for regeringens sprogpoltiske redegørelse, der skal forelægges Folketinget senere i år.

Læs mere om rapportens anbefalinger her i bladet (s.30) eller læs hele rapporten på ministeriets hjemmeside www.kum.dk. Se temaet “Det danske sprog”.

IDRÆT – BØRN OG UNGE I BEVÆGELSE

Det skal være nemmere for børn at vælge idrætten i deres nærmiljø og på tidspunkter af dagen, hvor det passer dem. Det er formålet med udviklingspuljen Børn og unge i bevægelse, der blev præsenteret af kultur-

Kulturkontakten giver i hvert nummer en kort status på en række af de projekter, ministeriet arbejder med: Hvad er der sket, og hvad vil der ske i den kommende tid.

minister Brian Mikkelsen i juni. Udviklingspuljen er 3-årig og rummer 8 mio. kr. årligt til igangsætning af initiativer på området.

Første ansøgningsfrist er 1. november 2003, og uddeling fra puljen forventes startet omkring 15. december 2003.

Baggrunden for kulturministerens idrætspolitiske udmeldinger er antologien “Børn og unge i bevægelse – perspektiver og idéer”, der er produktet af et udredningsarbejde, ministeren igangsatte sidste efterår.

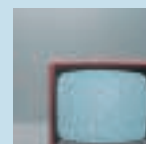
Læs mere om puljen på Kulturministeriets hjemmeside www.kum.dk. Se temaet “Børn og unge i bevægelse”. Antologien “Børn og unge i bevægelse” kan downloades samlesteds.

“LIV I MUSIKKEN” FOR 100 MIO.KR.

Den 18. august præsenterede kulturminister Brian Mikkelsen Kulturministeriets musikhandlingsplan 2004-2007, Liv i musikken. Handlingsplanen tilføjer den rytmiske og klassiske musik ekstramidler og initiativer for over 100 mio. kr. over de næste fire år. Pengene går til en række initiativer, der skal afhjælpe musikens akutte problemer og skabe grobund for et rigt musikliv fremover. Initiativerne er inden for den rytmiske og den klassiske musik og ophavsretten.

Læs mere om Liv i musikken andetsteds i bladet eller på Kulturministeriets hjemmeside, www.kum.dk. Se temaet “Liv i musikken”, hvor du bl.a. kan downloade musikhandlingsplanen.

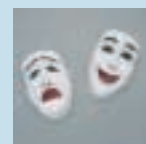

DIGITALT PUBLIC SERVICE-TV

I løbet af få år vil alle seere med en almindelig antenne og digitalt modtageudstyr kunne modtage public service-programmerne DR1, DR2 og TV 2 (med regionale udsendelser) i digital form. Det er resultatet af den tillægsaftale om jordbaseret digitalt tv, som partierne bag medieaftalen for 2002-2006 har indgået.

Programmerne vil kunne modtages på fjernsyn med almindelig antenne, der dog skal suppleres med digitalt modtageudstyr. Det kan f.eks. være en digital set-top-boks. Public service-stationerne skal samarbejde

om at opbygge det digitale sendenet og om at administrere sendekapaciteten. De er desuden forpligtet til at udvikle digitale programmer og nye digitale tjenester som for eksempel avanceret tekst-tv og tegnsprogstolkning.

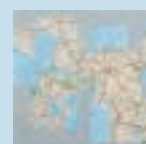

DANSK TEATER STYRKES

Kulturminister Brian Mikkelsen har i september præsenteret de politiske partier for et udspil, der skal styrke udviklingen af dansk teater. Udspillet rummer flere initiativer, der vil gøre teatrene i stand til at udvikle sig på det kunstneriske område og styrke deres økonomiske position.

- Teatrenes professionelle ledelse styrkes
- Ny struktur i DST
- Nationalt børneteater
- Generel styrkelse af børneteaterområdet
- Bedre sammenhæng i det lokale teaterudbud
- Udvidede regler for tilskud til børneteater

Læs mere om initiativerne på ministeriets hjemmeside www.kum.dk. Se temaet om ny teaterlov

PROVINSPULJE- UDDELING

Fire projekter i Vejle og Viborg Amt og et på Fyn modtog i september en samlet støtte på 7,225 mio. kr. fra Kulturministeriets Provenspulje.

I Vejle Amt modtog

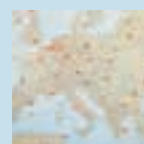
- Center for bevaring af kulturarven 2,5 mio. kr. til etablering af fælles museumsmagasiner
- Regionens kreative erhvervsklynge 500.000 kr. til tættere samarbejde mellem kultur og erhverv i amtet
- Vingsted Historiske Værksted 750.000 til opførelsen af en stormandsgård og udbygning af værkstedets jernaldermiljø.

I Viborg Amt modtog KulturPrinsen, udviklingscenter for børn og unge, 3,175 mio. kr. til en række tværgående børnekulturprojekter.

På Fyn har Museet for Fotokunst modtaget 300.000 kr. i støtte til Fyns Festival for Fotografi, der løber af stablen fra 1. oktober og varer frem til november. Der vil i alt

være 26 fotoudstillinger i 7 fynske byer.

Kulturministeriets Provenspulje blev etableret af kulturminister Brian Mikkelsen i 2002 og støtter kulturelle aktiviteter i provinsen efter dialog med de lokale amter og kommuner. Midlerne gives til projekter og aktiviteter, der har medfinansiering fra amt, kommuner, fonde eller erhvervslivet. I alt er der afsat 80 mio. kr. over en fireårig periode.

NYE AFTALER FOR LANDSDELSSCENERNE

Onsdag den 20. august underskrev Kulturministeriet og landsdels-scenerne i Århus, Odense og Ålborg samt landsdels-sceneamterne Århus Amt, Fyns Amt og Nordjyllands Amt nye fireårsaftaler. Aftalerne gælder for perioden 2003-2007.

Centralt i aftalerne er et forsøg med nye former for salgsarbejde. Kulturministeren har aftalt med de andre parter, at landsdels-scenerne udtræder af den generelle abonnementsordning. Med et særtillskud fra både stat og amt skal hver landsdels-scene udvikle egne, nye former for abonnements- og rabatordninger og forbedre børn og unges kendskab til teater. Derudover har kulturministeren forhøjet det statslige anlægstillskud til vedligeholdelse af de historiske bygninger fra 9 mio. kr. til 12 mio. kr. i aftaleperioden.

UNDERSVINGNS- MATERIALE OM DE OLYMPISKE LEGE

I maj har kulturminister Brian Mikkelsen sammen med DIF's formand Kai Holm præsenteret et nyt interaktivt undervisningsmateriale www.ol-studiet.dk.

Undervisningsmaterialet er udarbejdet af Danmarks Idræts Forbund, og det henvender sig primært til folkeskolens ældste klasser. De olympiske lege indeholder en lang række spændende historiske, samfundsmæssige, kulturelle og sportslige aspekter, som egner sig til den tværfaglige projektundervisning i folkeskolen.

Undervisningsmaterialet kan bruges i mange af folkeskolens fag bl.a. dansk, matematik, historie, idræt og geografi og er udformet som en åben, problematiserende hjemmeside, der lever op til kravet om integration af IT i undervisningen.

SPØRGSMÅL TIL KULTURMINISTEREN

Kulturminister Brian Mikkelsen svarer på spørgsmål fra Folketingets Kulturudvalg, Folketingets menige medlemmer (de såkaldte §20-spørgsmål) og fra borgere, der stiller spørgsmål via hjemmesiden. Vi bringer et lille udvalg. Læs mere på www.kum.dk og i ministeriets elektroniske nyhedsbrev hver anden mandag.

Spørgsmål fra borger om mediernes rolle – stillet den 20. maj 2003: “Jeg henvender mig til dig for at høre din holdning til medierne. F.eks. omkring den magt de har i samfundet? Og hvordan de påvirker os? Er det positivt eller negativt?”

Svar: “... Nok påvirker og forandrer medierne samfundet, men samfundet er alligevel ikke sådan at dirigere rundt med. Hvad angår fremtidens medier, så er der ingen tvivl om, at medierne alt andet lige vil fastholdes deres position, ja, det synes mest sandsynligt, at medierne vil få stadig mere magt. Men også her må vil fastholde en vis realitetssans. Jeg tror ikke, at medierne vil ende med at tage magten fra folket eller politikerne. Alene udtrykket ”medierne” dækker over et stadig mere diffust emne. De er svære at tælle. Og det forhold siger noget om, at de hver for sig ikke er så magtfulde. De må kæmpe om seerne, lytterne, brugerne. Hvis der kun var ét tilladt medie, så ville det være særdeles magtfuldt – og så ville det være tilsvarende farligt for demokratiet. Herhjemme såvel som i de fleste andre lande lever vi ikke længere i ”monopolernes tid”: Der er flere tv-stationer og radiokanaler end nogensinde før, ligesom vores computere bringer os i stand til at hente stadig mere – og stadig bedre – information om snart sagt alting. ”Medierne” udvikler sig med andre ord konstant – og der bliver stadig flere niches. Ovenstående skal ikke forstås som en blind fremtidsoptimisme, men alene tjene som et realistisk bud på, hvad det er der sker på dette område. Hvorom alting er, så skal det blive spændende at følge.

Spørgsmål om dansk arkæologi- stillet i Kulturudvalget den 12. maj: “Kan ministeren bekræfte, at der er så lidt penge tilbage til den del af dansk arkæologi, som Kulturarvsstyrelsen skal finansiere, at selv fund med internationale perspektiver ikke kan undersøges?”

Svar: “Jeg kan ikke bekræfte indholdet af spørgsmålet. Kulturarvsstyrelsen har oplyst, at der også resten af året vil være midler til gennemførelse af arkæologiske undersøgelser. Styrelsen prioriterer i lighed med tidligere år, hvilke undersøgelser der skal gennemføres – og der er naturligvis ikke altid enighed mellem Styrelsen og de arkæologiske museer om vurderingen af fundenes betydning for ny viden.”

Spørgsmål om kalkmalerier – stillet i Kulturudvalget den 19. juni: “Hvilke overvejelser gør ministeren sig for at sikre de mange unikke kalkmalerier, der er i flere af landets kirker?”

Svar: “Det følger af §3, stk. 1, i lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, at det påhviler menighedsrådet at sørge for vedligeholdelse af kirken og dens inventar og udsmykning. Det følger endvidere af §4 i samme lov, at restaurering af kalkmalerier kun må ske i henhold til et forslag, der er tilvejebragt gennem Nationalmuseet og godkendt af stiftsovrigheden. Fremkommer der hidtil ukendte kalkmalerier, skal dette straks indberettes til Nationalmuseet. Området sorterer således under kirkeministeren. Jeg har noteret mig, at Nationalmuseet har peget på nogle opgaver i forbindelse med bevaringen af denne del af vores kulturarv.”

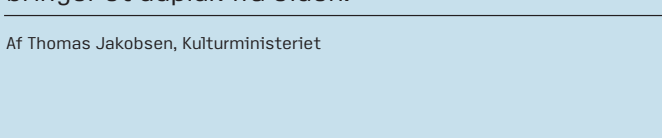
Svar: “Tak for din e-post vedrørende forslag til revision af biblioteksafgifter. Spørgsmålet om en låneafgift eller brugerbetaling for at låne materialer på biblioteket blev taget op i forbindelse med det forberedende arbejde til den seneste revision af biblioteksloven, som blev vedtaget i juli 2000. Der var imidlertid ikke flertal for at indføre en sådan afgift. Som kulturminister har jeg også den opfattelse, at det er vigtigt at fastholde gratisprincippet på bibliotekernes kerneydelser for at sikre borgerenes frie og lige adgang til information. Når det drejer sig om gebyrer for for sen aflevering af materialer, synes jeg, det er vigtigt at understrege, at gebyrerne skal opfattes som et forsøg på en adfærdsregulering. Hvis man beholder materialet, forhindrer man jo andre i at låne materialet.”

Svar: “Tak for din e-mail om fremtiden for de regionale kulturaftaler. Som du har bemærket, udløber fem af de seks regionale kulturaftaler, som Kulturministeriet har indgået med udgangen af 2003. Det drejer sig om aftalerne med Århus Kommune, Odense Kommune, Vestsjællands Amt, Storstrøms Amt og de fem kommuner i Salling-Fjends området. Aftalen med Ålborg Kommune og Nordjyllands Amt løber frem til og med 2004. I øjeblikket er kulturregionerne sammen med Kulturministeriet i gang med en evalueringsproces. Processen er endnu ikke afsluttet, men det generelle indtryk er, at kulturregionerne har været tilfredse med resultaterne af aftalerne. Særligt har det været fremhævet, at aftalerne har haft en befordrende virkning på initiativ, resultatorientering, ressourcer og kvalitet i det lokale og regionale kulturliv. Ministeriet er derfor indstillet på at genforhandle de fem aftaler med henblik på en forlængelse for perioden 2004-2007. Det er på samme måde vores indtryk, at alle fem regioner ønsker en genforhandling af deres respektive aftaler. Der har desuden løbende været dialog med en række andre regioner i landet om at udvide antallet af aftaler.”

“VIDSTE DU...”

Vanen tro fortæller vi her om nogle af de nye initiativer, som institutioner på ministeriets område har sat i gang. Det sker i samspil med hjemmesiden, hvor vi under overskriften ”Vidste du...” løbende fortæller om de forskellige initiativer, som institutionerne beder os skrive om. Kulturkontakten bringer et udpluk fra siden.

Vanen tro fortæller vi her om nogle af de nye initiativer, som institutioner på ministeriets område har sat i gang. Det sker i samspil med hjemmesiden, hvor vi under overskriften ”Vidste du...” løbende fortæller om de forskellige initiativer, som institutionerne beder os skrive om. Kulturkontakten bringer et udpluk fra siden.

ADL – ARKIV FOR DANSK LITTERATUR ER PÅ NETTET – WWW.ADL.DK

Arkiv for Dansk Litteratur er websted for den klassiske danske litteratur. ADL, der er produceret af Det Kongelige Bibliotek og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, giver mulighed for at studere forfatternes tekster, som her bringes i en integreret sammenhæng med det litteraturhistoriske og det dokumentariske aspekt. Arkiv for Dansk Litteratur er et tilbud til alle, der interesserer sig for dansk litteratur – hvad enten man går efter faktuelle oplysninger, søger indblik i en forfatters produktion, er lystlæser eller ønsker at granske forfatterskaberne i deres helhed. Til etablering af ADL er der udvalgt 70 forfattere, og teksterne i ADL er i størst muligt omfang baseret på trykte mønsterudgaver, de såkaldte standardudgaver.

Illustreret Tidende på nettet gives i samme layout og er en tro kopi af den oprindelige papirversion. Og netudgaven har det hele med. Ca. 50.000 sider med artikler annoncer og illustrationer ligger klar til at blive læst, og der er omkring 35.000 illustrationer at kigge på.

Hvor man tidligere måtte bestille en fotokopi af den trykte version, hvis man havde brug for en papirgengivelse, er der med onlineversionen nu mulighed for at udprinte de enkelte sider i pdf-format

Ekstra støtte til innovativ kulturformidling på internet – KulturNet Danmark

Kulturnet Danmark uddeler ekstraordinært to puljer til at støtte eksperimenterende kulturformidling på internet i 2003. Ansøgningsfristen for den anden uddeling er 1. november, men interesserede opfordres til at henvende sig allerede nu med idéer. Kulturnet Danmark stiller sig til rådighed som rådgivende ressource og tilbyder hjælp til at udvikle og kvalificere projektidéer. Institutioner i Kulturnet Danmark netværket kan ansøge om projektmidler, mens andre aktører inden for digital kulturformidling kan få del i midlerne ved at alliere sig

Fra 1859 til 1924 kom Illustreret Tidende på gaden med nyheder, aktuelle oplysninger, litterært stof og underholdning af høj værdi. Nu er der direkte og gratis ad-

med en institution. Kulturnet Danmark tilbyder også hjælp til at finde de rette samarbejdspartnere. Læs mere om udviklingsprojekter på Kulturnet Danmarks ekstranet InSite, www.insite.kulturnet.dk.

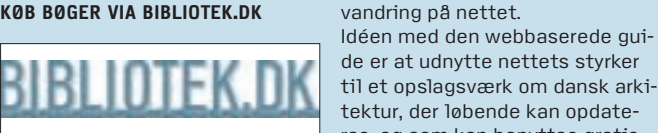
udgave det nemt for læseren at se de enkelte kvinders historier i et større samfundshistorisk perspektiv. Med Dansk Kvindebiografisk Leksikon i digital version bliver et væld af interessante Danmarks-historier synlige i nettets flerdimensionale verden. De i alt 1924 biografier spænder over modstandskvinder, barnemordersker, kvindesagspionerer, dronninger, kongelige elskerinder og håndboldspillere.

ARKIV-VIDEOER PÅ NETTET – STATENS ARKIVER

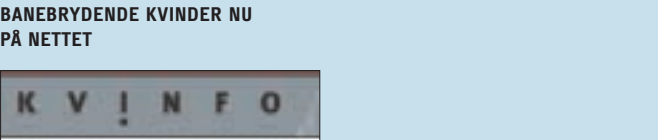
Statens Arkiver tilbyder nu et par korte videoklip, som giver indtryk af, hvad et arkiv er, og hvordan der ser ud i et af de magasiner, hvor brugerne normalt ikke har adgang. Et af klippene fortæller kort om landsarkivets historie og beskriver, hvordan man som bruger møder arkivets faciliteter: vejledning, registraturlibiotek og læsesale til hhv. originalt og kopieret arkivmateriale. Se mere på http://www.sa.dk/lak.

KØB BØGER VIA BIBLIOTEK.DK

bibliotek.dk har introduceret en ’købeknap’ der giver mulighed for direkte viderestilling til en onlineboghandler. Brugere af bibliotek.dk får med den nye facilitet nu mulighed for – ud over at søge og bestille bøger til lån online – at købe den udvalgte bog.
Altså lægges den direkte i ’indkøbskurven’ hos onlineboghandleren og få dage senere få den sendt med posten.

BANEBRYDENDE KVINDER NU PÅ NETTET

KVINFO har præsenteret en ny omfattende hjemmeside, www.kvinfo.dk, hvor Dansk Kvindebiografisk Leksikon er gratis tilgængeligt for alle brugere. Med ganske få klik gør den digitale

Du kan læse om flere projekter og tiltag på www.kum.dk / Nyheder / “Vidste du...”.

Oplysninger om nye projekter modtages gerne og de skal sendes til webmaster@kum.dk.

Oplysninger om nye projekter modtages gerne og de skal sendes til webmaster@kum.dk.

